

## Fjerde Aargang's fjerde Hefte.

## I.

Winter-Forelæsninger ved Kiøbenhavn's Uni-  
versitet fra November 1796 til Paaske  
1797.

## Theologernes.

Glaus Frees Hornemann, Doctor og ordentlig  
Professor i Theologien, bliver ved offentlig at for-  
klare udvalgte Stykker af den bibelske Theologie; pri-  
vat fortolker han Christi sidste Samtaler, den femte  
Bog af Psalmerne og Pauli første Skrivelse til de  
Thessalonicenser. De praktiske Øvelser fortsættes.

D. G. Møldenhawer, Doct. og ordentlig  
Prof. i Theologien, samt det theologiske Facultets De-  
canus, fortolker den anden Skrivelse til de Corin-  
thier, fortsætter den dogmatiske Theologie efter Mo-  
rus, og forklarer den christelige Sædelære efter J.  
G. Schmidt, hvis Compendium er oversat paa dansk,  
og faaes i Profets Boglade.

M. W. Edinger Halle, Doct. og ordentlig  
Prof. i Theologien, samt Biskop i Sjælland, fort-  
sætter paa sædvanlig Maade sine bibelske, catechetiske  
og homiletiske Øvelser.

Fridrich Münter, Doct. ordentlig Prof. i  
Theologien, foredrager offentlig Indledningen til  
det Nye Testamente, privat den anden Deel af Hi-

storia dogmatum, bliver ved at fortolke Apostlernes  
Sierninger, og forklarer den naturlige Theologie.  
Privatissime foredrager han den dansk-norske  
Kirkeret.

## Juristernes.

Lauvits Norregaard, ordentlig Lærer i Lov-  
kyndigheden, forklarer offentlig Jus privatum uni-  
versale; privat fortsætter han de i Sommerhalv-  
aaret begyndte Forelæsninger over Jus rerum efter de  
dansk-norske Love, tilbyder ogsaa dem sin Hielp, som  
ønske at anføres til den juridiske Praxis.

Christ. Ulrich Ditlev v. Eggers, Doct.  
og overordentlig Lærer i Lovkyndigheden, lærer of-  
fentlig den almindelige og Folke-Retten; privat  
Personernes Ret og den romersk-tydske Proces, som  
og den dansk-norske Personernes Ret.

Joh. Frid. Vilh. Schlegel, Doct. og over-  
ordentlig Prof. i Lovkyndigheden, forklarer offentlig  
Naturens Ret efter den kantiske Philosophies Grund-  
sætninger; i andre Tider giennemgaaer han Natu-  
rens Selskabs-Ret (Jus naturæ sociale) efter de sam-  
me Grundsatninger, med saadanne Tilhørere der til-  
sorn have bivaaniet hans Forelæsninger over denne  
Videnskab; saa lærer han ogsaa den dansk-norske Pro-  
ces. Han tilbyder ogsaa dem sin Tjeneste, som ønske  
at kasse sig Evne i kristelig at opløse juridiske  
Spørgsmaal.

**S. Thaarup**, overordentlig Professor, befriver Fædrenelandets Tilstand, i Timer som ere Tilhørerne bevilgede.

**Frid. Theodor Zurtikarl**, forklarer offentlig den almindelige practiske Philosophie og Naturens absolute Met. I andre offentlige Forelæsninger søger han at oplyse den dansk-norske Criminal-Met.

#### Medicinernes.

**Matthias Sæptorph**, ordentlig Lærer i Medicinen og Jordemoderkonsten, forklarer offentlig fra XII-I i anatomiske Demonstrationer Splanchnologien i Forbindelse med Physiologien. Privat fra IV-V foredrager han Jordemodervidenskabens Theorier efter sit Systems Anvisning. Han foreviser ogsaa dem, som ønske det, denne Videnskabs Operationer og Haandgreb.

**Joh. Clemens Tode**, Prof. i Medicinen, giver Underviisning i den medicinske Praxis i den sædvanlige Time, og forklarer i en anden Time Semiotiken.

**Frid. Lud. Bang**, Lærer i Medicinen, anstiller paa sædvanlig Tid og Maade kliniske Øvelser ved de Syges Senge paa Frederichs Hospital, og foredrager mærkværdige Tilfælde af sin Journal.

**Arnold Nicolaj Masheim**, offentlig Lærer i Medicinen og Experimentalphysiken, lærer offentlig den medicinske Pathologie; privat Experimentalphysiken og medicina forensis.

**Got. Becker**, overordentlig Prof. i Chemien, fortsætter sine Forelæsninger i Experimentalchemien efter Scherer's Compendium Onsdag og Lørdag fra VI-VII.

#### Philosophernes.

**M. Abraham Kall**, ordentlig Prof. i Historien, giver offentlig fra V-VI om Eftermiddagen Mandag og Torsdag Anvisning til klogelig at indrette Bøgers Læsning; fra IV Tirsdag og Torsdag

beskæftiger han sig med at oplyse Maleres og Kobberstikkeres Allegorier. Privat forklarer han Kl. X. Fædrenelandets Historie, og i en anden Time de fornemste Stykker af det 16, 17, 18 Aarhundredes Historie efter Büschs Anvisning.

**M. Børge Riisbrigh**, ordentlig Lærer i Logik og Methaphysik, lærer offentlig en og anden Deel af Methaphysiken; privat Logica fra IX-X, efter at have forudstillet et almindeligt Begreb om Philosophien og dens Deele. I andre Timer igientager han det foredragne, og giver Kundskab om de philosophiske Skrifter.

**Thomas Bugge**, ordentlig Lærer i Mathematik og Astronomie, lærer offentlig fra II-III de første Grunde i Optik, Katoptik, Dioptrik; privat forklarer han fra III-IV den spheriske og theoretiske Astronomie, tilligemed den mathematisk Geographie. Han tilbyder ogsaa sin Hielp i de physisk-mathematisk Videnskaber.

**M. Nic. Ch. Kall**, ordentlig Lærer i de efterlandiske Sprog, lærer offentlig det arabiske Sprog, og forklarer privat Salomons Ordspog. Han tilbyder ogsaa de unge Studerende sin Hielp, som ønske at besæfte deres Kundskab i det Hebraiske Sprog ved analytiske Øvelser.

**M. Jacob Baden**, ordenlig Lærer i Betsalenheden, bliver offentlig ved at forklare udvalgte Vers af Propertius, efterat han har tilendebragt Catullus og Tibullus. Privat fortolker han fra XII-I den første og anden Bog af de tusculanske Quaestiones. I en anden Tilhørværte beqvem Time holder han Forelæsninger for deres Skyld, som, især af Theologernes og Juristernes Klasse, belave sig paa den saa kaldte Forberedelses Examen. Saa bliver han ogsaa

\*) Efter det af Prof. Wolf i Halle 1792 besørgede Dplag, som er at faae i den Prostiske Boghandel paa Borsen.

ved privatissime, som han pleier, at gaae dem til Haande der ønske at øves i at skrive Latin, enten yngre eller ældre.

**M. Lauritz Sahl**, ordentlig Prof. i det græske Sprog, fortsætter sine Forelæsninger over Xenophons Memorabilia Socratis og Sophocles' Tragedier, af hvilke han forklarer Oedipus Rex, fra XI-XII.

**M. Jeremias Woldike**, ordentlig Prof. i Mathematiken, lærer offentlig fra III-IV Begyndelsens Grundene i Algebra; privat den rene Mathematik efter Kæstners Compendium fra XII-I, og i en anden beqvem Time den anvendte Mathematik. Han er ogsaa villig at gaae dem til Haande, som ville høre over en vis Deel af Mathematiken.

**Andreas Gamborg**, ordentlig Prof. i Philosophien, foredrager offentlig fra X-XI Naturens Ret; privat Ethica. Han tilbyder ogsaa sin Tjeneste, om nogen forlanger en anden Deel af den praktiske Philosophie forklaret.

**Stephan Sumars**, Prof. foredrager Reglerne i det franske Sprog Tirsdag, Torsdag og Fredag fra XII-I og forklarer de berømteste skønne Skribenter i dette Sprog; fra I-II anfører han dem som have Lyst ogsaa at skrive fransk.

**Jacob Wolf**, overordentlig Prof. i Mathem. lærer offentlig Kl. 8. om Morgenen den theoretiske Geometrie og den plane Trigonometrie efter det Karstenske Compendium. Det foredragne igientager han i visse Timer, og forklarer de Lysthavende de krumme Liniers Theorie.

**Knud Lyne Rahbek**, Prof. i Æsthetiken, forklarer 4 Dage om Ugen fra IV-V Theorien af det Skønne efter Eschenburg; de to øvrige Dage bestemmer han den samme Time til at forelæse og forklare nogle af de berømteste Poesier i Modersmaalet.

**Jørgen Kierulf**, overord. Prof. i Historien, foredrager offentlig Indledningen til det historiske Studium i Almindelighed, eller den historiske Encyclopædie; privat Fædrenelandets Historie efter den Salmarske Unions Læber, og den almindelige Historie efter Kalls Lærebog.

**M. Rasmus Nyerup**, Prof. i Litterarhistorien, foredrager offentlig den danske Litteraturs Historie.

**Gregers Wad**, overord. Prof. i Naturhistorien, foredrager offentlig 4 Dage om Ugen fra XII-I den Deel af Mineralogien, som handler om Metaller og mekanisk sammensatte Fossiler, eller Bergarter, efter det verneriske System, og oplyser det med Exempler af Naturen. — Om Onsdagen staaer Univers. Museum i de sædvanlige Timer aabent for alle.

**Jens Baggesen**, Prof., underviser offentlig to Dage om Ugen Communitetets Alummer i Declamations Konsten; privat tilbyder han sin Tjeneste i at forklare de berømteste tydske Digte.

**Conrad Frid. a Schmidt-Phiseldæf**, Doc. i Philosophien, forklarer offentlig 3 Timer om Ugen Pauli Breve til de Colossenser og Thessalonicenser; privat tilbyder han Forelæsninger i den hebraiske Grammatik 4 Timer om Ugen; ligesom han i andre 4 Timer foredrager den almindelige Logik efter Jacobs Compendium. Dage og Timer vil han nærmere tilkiendegive.

**Nicolai Hofman Sevel Bloch**, Doc. og Mag. i Philosophien, foredrager offentlig 2 Dage om Ugen Philosophiens Historie efter Feder, privat viser han det engelske Sprogs Natur, saavel i at tale som i at skrive, og forklarer Akenfide's Pleasures of imagination.

## II.

## Det Lilliendahlſke Legat.

Fortsættelse.

(See denne Margans 3die Hefte I.)

Da nu alle Bankeſligheder, ſom havde reiſt ſig angaaende det Lilliendahlſke Legat, vare havede, ſaa vel ved den Kongelige Reſolution af 12 Juli 1780 (ſom ovenfor er meddeelt), ſom ved Reſcript til Teſtators Hovedarving, Conſul Friſh de Lilliendahl, af 28 Februar 1781 (ſom ſkal blive meddeelt blandt Vilagene); ſaa meldte ſig ogſaa ſtrar de trende teſtamentariſke Legatarier for at oppebære Renterne af de dem af ſærdeles Kongelig Naade (ſom ovenfor er forklaret) forbeholdne 16000 Rdlr. Diſſe vare Kammerraad Friederich Hanſen, Marie Eliſabet Hanſen, og Juſtine Hanſen, gift med Captain Niſſen, alle Teſtators Broderborn.

Spørgsmaalet blev nu, hvorledes diſſe Renter ſkulde fordeles paa de legatarieſke Arvinger. I Teſtamentet af 23 September 1773, hvor Beregningen var giort efter en Capital af 30000 Rdlr, ſom Legatarierne ſkulde nyde Renten af efter Teſtators Død, hvilken beleb ſig til 1200 Rdlr., var Fordeelingen ſaaledes giort, at de to førſte ſkulde oppebære hver 500 Rdlr. aarlig Inter-eſſe, og den ſidſte de overblevne 200 Rdlr. Men i Codicillen af 7 November 1774 var denne Capital nedſat til 18000 Rdlr., hvoraf den fulde Inter-eſſe var tillagt Teſtators Broderſøn, Friederich Hanſen og Broderdatter Marie Eliſabet Hanſen, at nyde efter Teſtators Død til lige Deeling paa Livstid. Og for at ſupplere ſin Søſterdatter, Madame Juſtine Hanſen, Hr. Niſſens Huſtrøe, den Andeel af bemeldte Revenue, ſom hun paa denne Naade bliver berøvet, havde han paalagt ſine Hovedarvinger Conſul Friſh og Huſtrøe, at de fra hans Dødsdag at regne, ſkulde være forpligtede til at

betale hvert Aar til hende 200 Rdlr. i Penſion, ſaa længe hun levede. Men da Hovedarvingen Friſh de Lilliendahl vægrede ſig ved at betale denne Penſion, efter den med det danſke Cancellie truſne Foreening, indkom Conſistorium under 26de Mai 1780 med Foreſpørgſel til Cancelliet, hvorfra diſſe 200 Rdlr. til Fru Niſſen ſkulde udredes. Jeg finder ikke, at Conſistorium her paa har erhholdet noget Svar, men formoder, at det Kongelige Reſcript af 28 Februari 1781 til Conſul Friſh de Lilliendahl, ſom blev Conſistorium communiceret, har været anſeet ſom Svar nok, da alle tre Legatarier deri anvies til at tage Deel i Renterne af 16000 Rdlr. I Henſeende til Fordeulingsmaaden har man ventelig rettet ſig efter den Proportion, ſom var ſaſtat i Teſtamentet, og derefter tillagt hver af de to førſte Legatarier to femte Dele af Capitalens Renter, eller hver 256 Rdlr., og den tredie Broderdatter Fru Niſſen en femte Deel eller 128 Rdlr.

Ved de tvende førſte Legatariers Død ere nu de to ſtørſte Portioner hiemſaldne til Legatet, og dette derved, efter Hr. Etatsraad Nørregaards, ſom da varende Ephori, til Conſistorium under 30 September 1794 aſlagde og den 24 Juni 1795 i Conſistorium approberede Regnſkab, været til en Capital af 21,858 Rdlr. 7 ſ, ligesom Renternes Beholdning derved er ſtegen til aarlig 560 Rdlr. 3 Mk. 14½ ſ. Den eneſte ſom Legatet endnu har at penſionere til, er Fru Majorinde Niſſen, ſom deraf nyder ſin Andeel aarlig 128 Rdlr.

Det kunde tvivles, om det var overeensſtemmende med Fundators Henſigt og Willie, at de efterhaanden til Legatet hiemſaldne Capitaler ſkulde henhvile og gøres frugtbringende til Legatets Silvert, eller om de ikke rettere, ligesom Legatarierne udøe, burde anvendes til Stiftelſernes Jvarkſættelse, ſaavidt de kunne tiltrække. Iſær kunde maaſke tvivles, om

Helsingørs Hospital ikke allerede nu kunde giøre Paastand paa Udbetaling af de til det legerede 4000 Rdlr. Capital. Codicillen af 7de November 1774 bestemmer intet herom. I Hovedtestamentet af 23 Sept. 1773 forekommer dette Sted. Testator har forklaret, hvad til hans particuliere Arvinger fra hans Dødsdag af skal betales i Livrenter, saalænge enhver af dem lever, lægger han til: "og efterhaanden, efter deres Død, skal den bemeldte Livrente, der er testamenteret til de ovenmeldte Personer, være og forblive uddød og tilbageholdt; og skal denne Livrente tages af de Revenuer, der ere bestemte til Etablissement for bemeldte Bønder og Haandværksfolk, og til det bemeldte Hospital i Helsingør, saa at Consistorium ikke skal sætte bemeldte Foundation i Værk, for deraf at giøre Uddeeling, uden efterhaanden og i det Vieblæk, da de ovenfor nævnedes Legatarier ved Døden afgaer.

Her nævnes det Ord efterhaanden to Gange, og det synes ikke at kunne tvivles, at jo dette Sted, om det ikke befaler Consistorium at sætte Foundationerne i Værk efterhaanden som Legatarierne uddoe, dog ikke formeener, men snarere tillader og berettiger det dertil. Jeg finder derfor og, at da Hübner i Marts 1789 indberettede Consistorium den første Legatars Kammerraad Hansens Død, hvorved 256 Rdlr. hiemsaldt til Stiftelsen, anmodede Consistorium ham som da værende Ephorus, at giøre Forestilling om, hvorledes Renterne af den for det første hiemsaldne Capital kunde fundatsmæssigen anvendes; hvilken Anmodning siden blev igientagen. Men jeg finder ikke, at noget Forslag derom enten den Gang eller siden er gjort, men at den hiemsaldne Capital, saasnart muligt, er blevet udsat paa Rente til Legatars Silvert, uden at man har iværksat nogen Uddeeling. Maa ske den Banfælighed, at træffe den rette Proportion imel-

lem det som deraf kunde tilkomme Bønderne, og det som kunde tilkomme Hospitalet i Helsingør, har bevæget Consistorium til at udsætte Uddeelingen, indtil begge Stiftelser kunde sættes fuldkommen i Drift: allerhøjest da kort derefter ogsaa den anden af Hovedlegatarierne ved Døden afgik, og nu ikkun den mindste Portion af 128 Rdlr. var tilbage, ved hvis Udskuffelse Consistorium fik fri Haand til at iværksætte begge Stiftelser efter Testators Jdrskrift.

En anden Banfælighed turde møde ved Testamentets Udførelse i Henseende til Uddeelingen af de Renter, som efter Hovedtestamentet vare bestemte til at opmuntre unge Haandværksfolk og Bønder i deres første Ægteskabs Aar, men siden ved Codicillen af 9 November 1774 bleve indskrænkede til Bønder alene. Disse skulde efter Testamentets Indhold aarliges anvendes til at udføre Bønder, der begive sig i Ægteskab, hver med 60 Rdlr., hvortil Bønderne i Sjælland stedse skulde have Fortrinsret. Men det er Testators bestemte Villie, at disse Bønder ikke maa være vornede og forpligtede til noget Hoverie, det være sig i Natura, eller saadant som de kunde befrie sig fra med Penge; men fri Bønder. Her kunde maa ske spørges, hvor tager man saadanne fri Bønder fra, som hverken giøre Hoverie i Natura, eller betale Hoveripenge? De saa kaldte Selveierbønder kan vel neppe forståes, hvoraf mange ikke engang ere af Bøndestanden, men saadanne som mere for Fornoielses Skyld, end for at have Underholdning af Landbruget, købe sig Bøndergaard. Man seer desuden tydelig, at han har tænkt paa fattige Bønder, hvilke alene saadan en Gave kan være til nogen Hielp. Men de maa dog være fri Bønder. Det er Knuden, som det vil blive vore kyndige Juristers Sag til sin Tid at opløse.

Helsingør har tvende Stiftelser for Fattige, først det saa kaldte Hospital, som har sine største Ind-

trægtet af de aarlig fra alle Stifter i begge Rigerne indkommende Tavlepenge, som bleve det tillagte til nogen Godtgjærelse, for det betydelige Jordegods, som denne Stiftelse eiede i Skaane, og som fragik den ved denne Provindses Afstræelse til Everrig. Dette Hospital ansees derfor og billigen som et almindeligt Hospital for Danmark og Norge, hvortil begge Rigers Fattige have lige Afgang. Men foruden dette almindelige Fattighuus, eier Byen endnu et Fattighuus, som egentlig kan kaldes Byens, da dets Revenuer største Deel indkommer fra Byen selv, ved de saa kaldte Fattigespenge, som hvert Aar lignes paa Byens Indvaanere. Disse Stiftelser kan vel ikke lettelig komme i Strid om hvem den Liliendahl'ske Gave skal tilhøre, da de begge staae under en Direction, og begge have een Hensigt, nemlig Fattiges Underholdning. Man seer desuden tydelig, at Fundator ikkun har kiendt een Stiftelse for Fattige i sin Fødeby, hvilken han snart kalder Fattighuset, snart Hospitalet. Det bliver derfor i sig selv ligegyldigt, hvilken af disse Stiftelser hans Gave tilkiendes, og vil vel komme an paa, i hvilken Stiftelse de Indretninger beqvemest kan gøres, som svare til hans Hensigt; hvortil ventelig det saa kaldte Hospital vil findes mest passende, efterfom i samme ikke pleie at indlægges, uden saa kaldte stikkelige Vorgesfolk som ere blevne forarmede; hvorimod i Byens Fattighuus indtages alle og enhver, endog Betlere og Omlobere, og det er at formode, at Testator, der har villet at hans egen Familie, naar der fandtes nogen som trængte til hans Gave, skulde frem for andre nyde den, har villet unde dem den anstændigste og beqvemeste Stiftelse, som er Hospitaler. — Dog! dette vil til sin Tid lettelig kunne regleres af Consistorium, efter Overlag med Familien og de omtalte Stiftelsers Directeurer.

Hübner fratraadte Ephoriet i Aaret 1791, og indlevereds Aaret derefter Regnskab for sin mangeaa-

rige Administration lige fra Capitalens Indlevering i Quasturen Aar 1774 indtil hans Fratrædelse, hvilket i Consistorium blev approberet og paategnet. I Hübners Sted blev valgt Hr. Etatsraad og General-Auditeur Tørregaard, som dog efter saa Mars Forløb frasagde sig Ephoriet, hvilket nu er i Hr. Prof. og Doct. Münters Hænder. Ephorus har intet videre Emolument for Administrationen, end sin Andeel tilligemed de andre Consistoriales i Distributjen af de til Consistorium skænkede 4000 Rdlr. Renter.

Efter at jeg nu har sudsført Legatets Historie, staaer intet videre tilbage, end at meddeele Afskrift af de i samme paaberaabte Documenter; hvoriblandt først og fornemmelig Consul Fridrich Hansen de Liliendahl's Testament, eller rettere Hovedcodicil af 23 September 1773, tilligemed en Codicil af 7 November 1774, hvorved Testamentet i adskillige Punkter forandres, og den til Consistorium ved samme legerede Capital betydelig nedfattes: begge i en vidimeret Oversættelse, gjort efter de franske Originaler, som ere i det danske Cancellies Archiv, og mig deraf til Afbetjening udlaaente. Jeg havde vel i Sinde at lade Originalerne tillige aftrykke. Men da dette Legat allerede indtager saa betydeligt et Rum i Journalen, og Testamentet desuden paalægger Consistorium at lade saavel Original som Oversættelse trykke, saa troer jeg at kunne lade det blive ved de vidimerede Oversættelser.

Codicillen kaldes her den første, hvilket maa forståaas med Hensyn til en sildigere af 13 Mai 1776, hvorved Testator tilbagekalder og aldeles ophæver alle saavel i Testamentet som den nysnavnte Codicil til Publicums Fordeel i sit Fædreland giorte Dispositioner, og alene overlader til Universitetet sit ubetydelige Bibliothek, og til Kongens fri Drug en Sum af 10.000 Rdlr. Alt dette af Fortrydelse over den Uvillighed, som Consistorium, det vil sige, Confe-

renceraad Hübner, hvilken denne Sags Drift ene af Regieringen var overladt, viste til at acceptere Codicillen af 7 Novbr. 1774, hvorover han havde forlangt et formeligt Vedtændelsesbrev af Consistorium, men som Hübner stedse havde forhindret. Denne anden Codicil af 13 Maj 1776 er aldrig bleven vedtændt eller agnosceret af Regieringen, og Sagen efter Testators Død bragt i Rigtighed (som oven for forklaret) uden at denne Codicil er kommen i Betragtning. Jeg finder derfor usornødent her at anføre samme.

**Extract og Oversættelse af Friderich Hansen de Liliendahls Testament, dateret Bordeaux den 23 September 1773, samt Codicillen dertil dateret 7 Novbr. 1774.**

Den 23 September 1773.

### Testament.

I Guds og den allerhelligste Treenigheds Navn!

Jeg Friderich Hansen de Liliendahl, Adelsmand og Deres Kongelige danske Majestats Consul i Bordeaux, overveiede, at ingen Ting er saa sikker som Døden, hvis Time er os ubekendt, og saasom jeg ikke vil, at den skal komme bag paa mig, førend jeg har disponeret over den Formue, som det har behaget Gud at sjenke mig, gjør herved mit Testament og sidste Viljes Bestemmelse saaledes som følger: Jeg anbefaler Gud den almægtige Fader min Siel, bedende ham at tilgive mig mine Synder, og ved min Død at modtage min Siel i de Saliges Boeliger.

Saasom Gud ved sin underlige Godhed har viist den Naade at velsigne mit Arbeide, og at belønne samme langt over mine Fornødenheder, saa troer jeg, siden jeg ingen Vorn efterlader mig, at jeg ikke bedre kan vise min Erkiendtlighed imod denne Menneskenes

saalles Fader, end ved at anvende samme til at gjøre nyttige Stiftelser i mit kære Fædreland; med Undertageise af den Deel som jeg vil efterlade til mine Slægtninge. Denne Forneelse er for mig, saa meget mere sød og levende, som ingen Forhindring sætter sig imod mine patriotiske Hensigter.

Artiklen XXXX i den Handels-TRACTAT der blev sluttet den tre og tyvende August, har eet tusinde syv hundrede og fyrgetyve imellem Deres allerchristeligste Majestat Kongen af Frankrig, og Deres Majestat Kongen af Danmark, aucthoriserer mig formeligen dertil, i det samme fritager mig, som Undersaat af Hs. Majestat Kongen af Danmark, fra Droit d'Aubaine og andre deslige Rettigheder, og i det samme giver mig Frihed til at efterlade min Formue til Arvinger i mit kære Fædreland.

Skik og Brug i Bordeaux, som jeg agter at følge i alle Deele, eftersom den bemeldte Artikel i Traktaten paalægger mig, bekræfter min Magt og Myndighed, og sætter Gyldigheden af mine Dispositioner i Sikkerhed; saasom bemeldte Artikel paabyder, at Arvetagning i sligt Tilfælde skal skee efter den Arvesølge der er bestemt paa de Steder hvor Arvegodset findes beliggende, eller paa det Sted, hvor den Afdelede var boesiddende, og i Følge Lovenes Bestemmelser, har jeg befunden, at, i Følge Skik og Brug i Bordeaux, som det Sted hvor jeg er boesiddende, er Testator vel forpligtet til at efterlade til sine Slægtninge i det mindste de to tredie Deele af sit urørlige Gods, som han har faaet enten ved Arv eller ved Gave af sine Forældre; men at samme Skik og Brug aucthoriserer Testator til at testamentere sit erhvervede rørlige og urørlige Gods til hvad for Personer han finder for godt. Saasom jeg nu ingen urørlige Eendomme har faaet af mine Forældre, men kun en maa-delig Summa Penge for at studere og lære hvad der

passede til Handelen, hvortil jeg har appliceret mig; og saasom jeg siden efter har erhvervet al min Formue ved min Slid i Handelen, saa befinder jeg mig altsaa i det Tilfælde, i Folge Skik og Brug i Bordeaux, som ovenmeldt, at kunne frit disponere over min Formue, efter mit Gorbefindende.

Efter disse præliminaire Anmærkninger er det min Hensigt for nærværende Tid at bestemme mine Donationer og Foundationer i mit kære Fædreland til Sex og tredive tusinde Rigsdaler dansk courant Myndt, for at anvendes saaledes som jeg nu skal forklare.

Følgelig giver og testamenterer jeg til det berømte og høiarvordige Corps af Consistoriet ved det Kongelige Universitet i Kjøbenhavn, foruden hvad jeg herester skal testamenterer samme til Udførelse af de Foundationer, som jeg agter at giøre, mit Bibliothèque for at foreenes med Universitetets offentlige Bibliothèque; hvilket Consistorium ville have den Godhed at oprette i særskilte Skabe, der skulle giøres paa Bekostning af mine Efterladenskaber, hvorpaa man skal sætte denne Inscription: *Ex donacione Liliendahliaua*, og oven over disse Skabe skal man sætte mit Portrait, som jeg skal sende bemeldte Consistorium tilligemed bemeldte mit Bibliothèque, og over samme skal forfattes et Catalogus, hvori Format-Ordenen følges, og som skal vedhæftes mit Testament, hvilket jeg vil skal trykkes og giøres publik, paa det at man kan vide min Mening.

Jeg giver og testamenterer Fire tusinde Rigsdaler dansk courant Myndt til Fattighuset i min Fødebye Helsingør, som jeg bestemmer i Faveur af gamle Borgere i bemeldte Bye, for der, med Henterne af denne Capital aarligen at underholde saa mange fattige Borgere, som Interesserne af de bemeldte Fire tusinde Rigsdaler, efter den af Regenten bestemte Hentesøed, kunne tilstrække. Jeg beder følgelig de

Herrer i Consistorium at udsætte bemeldte Capital af Fire tusinde Rigsdaler, isald saadant ikke skulle være steet af mig i levende Live, og det paa første Prioritet i frit Fordegods for at udbringe en Revenue af fire til fem pro Cento, hvilken Revenue skal hæves og indtages aarligen af Inspecteuren udi bemeldte Hospital, som derfor skal give deres \*) Qvittering til Consistorium. Og for desto bedre at sætte Varigheden af denne Foundation i Sikkerhed, giver jeg ligeledes bemeldte Consistorium Rettighed til at foreslaae for Directionen over bemeldte Hospital nogle Candidater, der i Folge Indretningen kunne være antagelige, iblandt hvilke Directionen over bemeldte Hospital skal have Rettighed til at vælge dem, som kunne komme ind deri; og i Tilfælde af at een af de Liliendahlske Pladser skulle blive ledig, skal Inspecteuren strax underrette Consistorium derom, paa det at dette kan foreslaae nogle nye Candidater til den ledige Plads; og disse Pladser skulle kaldes de Liliendahlske Pladser.

For at befordre Ægtefæder imellem Haandværksfolk og Konfinere i mit Fædreland, giver og testamenterer jeg Ti tusinde Rigsdaler (stedse dansk courant Myndt) hvoraf Henterne skulle tiene til aarlig Medgift for Haandværkere, à eet hundrede Rigsdaler til hver, der ikke maae udbetales til dem, førend de have beviist at Vielsen er steet. Jeg vil at der til bemeldte Ægtefæder skal vælges fornemmeligen Laasfmedde, Snedkere, Skoemagere, Sattemagere, Knivsmedde. Jeg vil ogsaa at de, der ønske at profitere af denne Foundation, skulle vise Consistoriet Prover paa og Attester om deres Duellighed i deres Profession, og om deres gode Opsørsel. Derefter skulle de Personer, som de Herrer af Consistorium behage at vælge, anvende den ovenfor bestemte Medgift

\*) Skal nog hede sin: qui en donnera sa quitance.



til at forsyne sig med det fornødne Værktøi. Men for at forekomme, at de ikke skulle anvende samme til andet Brug, beder jeg de Herrer i Consistorium at lade samme kobe i de bemeldte Haandværksmands Overvarelse, ved en kyndig Mand som de dertil ville bestikke, og som kan udsøge det bemeldte Værktøi, og hvad der kan være nødvendigt til deres Profession.

For ligeledes at bidrage til Agerdyrkingens Opkomst i mit Fædreland, giver og testamenterer jeg en Capital af Sættent tusinde Rigsdaler dansk Courant, hvoraf Renterne eller Revenuerne, efter som de paa den Tid maatte være, skulle aarligen anvendes, til at udstyre Bønder, der begive sig i Ægteskab, hver med trediesindstyve Rigsdaler, hvortil Bønderne i Siælland stedse skulle have Fortrins-Ret; men det er min bestemte Villie, at disse Bønder ikke maae være vorne, og forpligtede til noget Hoverie, det være sig in Natura, eller saadant som de kunne befrie sig fra med Penge, men frie Bønder. Og det er, for det øvrige min Hensigt at disse Renter eller Revenuer skulle anvendes af dem til at sætte Voe med, og for at undgaae at komme i Siæld i Begyndelsen af deres Ægteskab. Og paa det at de ikke skulle forlade disse Penge paa unyttige Ting, beder jeg de Herrer i Consistorium at bestikke een eller anden, der selv, i Overvarelse af Bønderne, kan kobe hvad de meest trænge til for at dyrke deres Jord, eller andre Ting, som i denne Henseende kunne være dem nødvendige; og for desto for at komme i god Stand, skulle de være forbundne, ligesom de andre allerede ovenfor nævnedes Participanter, til at forevise Attester om deres Gliid, Ædruelighed, Lyst og Villighed til Arbeide. Ikke desto mindre vil jeg og er det min Meening, at Provenuen af de ovenfor bestemte tredie tusinde Rigsdaler skal tiene til at betale de Livrenter, som jeg her-  
 efter agter at bestemme for mine Brodreborn, og

saalænge som enhver af dem lever; og efter deres Død skulle de bemeldte Interesser eller Renter af de ovenmeldte tredie tusinde Rigsdaler tilfalde saavel det bemeldte Hospital i Helsingør, som de bemeldte Haandværksfolk og Bønder. Jeg beder de bemeldte Herrer i Consistorium, og saavidt som fornødent maatte være, paalægge jeg dem, efter som saadant er min Hensigt, at udsætte de bemeldte tredie tusinde Rigsdaler (isaldt det ikke skulle være skeet ved mig før min dødelige Afgang) som jeg herovenfor haver stienket paa første Prioritet ubi frie Søde- og Herregaarde, forudsat at Pandtet er sikkert, hvorfor de selv og deres Efterkommere til evig Tid skulle være ansvarlige, saaledes som de dertil have forpligtet sig ved deres Beslutning af syv og tyvende April, Aaret tusinde syv hundrede to og halvfjerdesindstyve; paa det at Revenuen, som der af udkommer, skal uddeles og anvendes til de Brug, som ovenfor ere forklarede.

Og saasom Udsættelsen af de bemeldte Capitaler i Jordegodser, Inddrivelsen af Revenuerne, Bestyrelsen og Administrationen af mine Legationer, fordrer megen Omhyggelighed og Opmærksomhed fra Consistoriets Side, saa giver og testamenterer jeg samme af den Årsag en Capital af Sættent tusinde Rigsdaler dansk Courant, paa Vilkaar at bemeldte Capital ligeledes skal udsættes paa første Prioritet ubi Herregaarde, for at Renten eller Revenuen, som deraf udkommer aarligen, skal tilhøre bemeldte Consistorium, og, af de Embedsmænd, der udgiøre og skulle udgiøre samme for Eftertiden og til evig Tid, deles imellem sig eller paa anden Maade anvendes, efter som de maatte finde for godt; og det for at belønne dem for den Iver og Opmærksomhed som de bør anvende for Opsydselsen af min Villie; og saaledes, at de ikke skulle være forbundne til at aflægge noget Dignitetskab for Revenuen af bemeldte Sættent tusinde Rigsdaler. Og af denne oven

meldte Revenue vil jeg at Embedsmændene i bemeldte Consistorium skulle have Nydelsen strax og saasnar, som de bemeldte sex og tredive tusinde Rigsdaler ere udsatte; og det i Hensyn til den Møie og Omsoy, som de maae anvende for aarligen at have Interesserne af de tredive tusinde Rigsdaler, oversende dem til mig, saalænge jeg lever, og efter min Død udbetale dem til de Legatarier, som herefter skulle nævnes; hvilke Interesser eller Renter af de bemeldte tredive tusinde Rigsdaler jeg forbeholder mig at blive mig betalte saalænge som jeg lever, og som bemeldte Embedsmænd i Consistoriet aarligen skulle lade oversende og udtælle til mig, og efter min Død til mine Legatarier, i Overeensstemmelse med og i Hensyn til de Ordres der skulle blive dem givne desangaaende, saavel af mig, som af mine Legatarier.

Over alle disse ved dette mit nærværende Testament herovenfor fastsatte Legationer, ville de Herrer i Consistorium behage at indrette en Protokol, under Titel: *Protocollum legatorum Liliendeklianorum*, hvori man skal, Ord til andet, indføre dette mit nærværende Testament; man skal deri ved Navn anføre alle de Personer der fra Aar til Aar skulle tage Deel i mine Foundationer; man skal ligeledes derudi indføre vedkommende Directioners Qvitteringer, det være sig for en Capital, eller for Renter eller Revenueer, saavelsom ogsaa deres Qvitteringer der deeltage i de andre Foundationer, skrevne med deres egne Hænder; og for at forebygge de Hindringer der kunne møde i Henseende til dem, der ikke maatte være i Stand til at skrive en Qvittering i vedborlig Form, eller til dem, der ere saa langt borte, at de, af den Årsag, ikke selv kunne qvittere, skal der forfattes trykte Formularer til Qvitteringer, neden under hvilke Participanterne skulle skrive deres Navne, og lade Rigtigheden af deres Underskrift attestere af tvende troeværdige Personer; saasom jeg vil at Pengene ikke maae leve-

res uden til Hænderhaveren af Qvitteringen, der skal være forpligtet at forevise samme i Consistoriets Comptoir; og Administrateurerne for dette Comptoir skulle være forbundne til hvert Aar at forelægge Consistoriet en Fortegnelse over disse Pensioner, paa samme Maade og i samme Orden, som iagttages ved de andre Legata, som Consistoriet ligeledes administrerer. Jeg beder Consistoriet at lade trykke paa min Bekostning, og Ord for Ord dette mit nærværende Testament, tilligemed en troe Oversættelse i det danske Sprog, og at uddeele samme uden Bekostning, paa det at alle vedkommende kunne underrette sig om mine Hensigter, saavelsom ogsaa paa det at de Mennesker, der, i Følge deres Forsætning, have Rettighed til at giøre Præntensioner derpaa, kunne sætte sig i Stand til at indfinde sig hos Consistoriet for at tage Deel i mine Foundationer.

Og saasom jeg allerede i Forveien havde underrettet Consistoriet om, at jeg ikke havde i Sindet at giøre de ovenmeldte Legationer, enten i sammes Faveur, eller i mit Fædreland, af de *Deux* Grunde, som jeg har forklaret, undtagen under det udtrykkelige Vilkaar, at det heele Corps af bemeldte Consistorium, ville, under Opsigt af det danske Cancellie, antage samme, og at det efterat have taget en klog Beslutning, der maae indeholde bemeldte Consistorii ovenmeldte Antagelse og Samtykke, skulle være forpligtet og personligen ansvarlig for Udførelsen af mine Dispositioner i Hensyn til mit nærværende Testament, hvortil jeg skulle sende dem en Concept; og at der, naar bemeldte Beslutning var vedborligen underskrevet og forsynet med alle authentiske Formaliteter, skulle tilsendes mig en troeværdig Gienpart deraf, paa det at jeg kunne være forvissat om, at bemeldte Consistorium vil giøre det til deres egen Angelegenhed, at bringe bemeldte mine Foundationer i Udførelse, tilligemed de andre Gaver der indeholdes i dette mit nærværende

Testament, paa det at samme kunde blive fast og varigt for bestandig og til evig Tid, uden deri at gjøre den mindste Forandring; og efterat have forud underrettet samme om, at jeg, uden denne Forpligtelse og personlige Løste fra bemeldte Consistorii Side, ikke skulle ville gjøre de bemeldte Gaver og Foundationer; Havs disse Herrer, i Følge deraf, havt den Godhed at sende mig (tilligemed den af Hs. Majestæt Kongen af Danmark mig forundte Bevilling, indeholdende Fritagelse fra alle Slags Afgifter, samt ordinære og extraordinære Paalæg, af hvad Navn nævnes kan, protolleret og forsynet med alle Formaliteter, under Dato femte November, Aar eet tusinde syv hundrede to og halvfjerdesindstyve) den bemeldte Beslutning, der svarer til mine Hensigter, og sætter Opfyldelsen af mine Hensigter i Sikkerhed; og af denne Beslutning, der er skrevet paa de to tredie Deele af en Side af et Ark Middelfort Papiir, dateret Kiøbenhavn den syv og tyvende April, Aar eet tusinde syv hundrede to og halvfjerdesindstyve, underskrevet af tretten Medlemmer af det bemeldte Consistorium, haver jeg her vedlagt een af mig attesteret Copie for at beholde Originalen til at blive indsluttet i nærværende mit Testament. Jeg paalægger udtrykkeligen mine herved nævnte Arvinger, at udløve og tilføie til dette nærværende Testament, Originalen in forma af bemeldte Beslutning, for at hastes derved, og udfærdiges tilligemed bemeldte mit nærværende Testamente.

Og efterat have nu sørget for det der laae mig meest paa Hierte i mit kiære Fødreland, og da jeg er forsikret om, at Consistoriet haver antaget samme, staaer nu intet andet tilbage for mig, end at gjøre nogle partikuliere Dispositioner. Og saasom de Sex og tredive tusinde Rigsdaler skulle udsættes i Danmark uden Ophold, for at bringe aarlig Rente eller Interesse, hvilken Interesse eller Rente, kuns af de

tredive tusinde Rigsdaler, der heroven for ere testamenterede fra vel til ovenmeldte Hospital i Helsingøer, som til Haandværksfolk og Bønder, jeg forbeholder mig at blive mig betalt aarligen, og saalange jeg lever; og efter min Død at bruges til at betale de Pensioner, som herester stienkes til de Personer som siden skulle nævnes, ligeledes for deres Levetid; hvorover Consistoriet ikke maae kunne disponere førend efter de herester nævnedes Legatariers Dødsfald; selgeligen for at disponere over bemeldte Rente og Interesse, giver og testamenterer jeg til Friberich Hansen min Broder søn, der for nærværende Tid er i Bordeaux, og til Marie Elisabeth Hansen min Broderdatter, begge Dørn af min afdøde Broder, Fem hundrede Rigsdaler til hver af dem i aarlig Livrente. Ligeledes giver og testamenterer jeg til Madame Justine Hansen, min Broderdatter, Herr Niessens Hustru, Resten af Interessen eller Renten af den bemeldte Summa tredive tusinde Rigsdaler, og skal Betalingen heraf begynde at erlægges til dem, at regne fra min Dødsdag, og vedblive at betales dem, saalange som enhver af mine bemeldte Legatarier lever. Og herved indfatter jeg dem til mine particuliere Arvinger; og efterhaanden, efter deres Død, skal den bemeldte Livrente, der er testamenteret til de ovenmeldte Personer, være og forblive uddød og tilbageholdt; og skal denne Livrente tages af de Revenuer der ere bestemte til Etablissement for bemeldte Bønder og Haandværksfolk, og til det bemeldte Hospital i Helsingøer, saa at Consistorium ikke skal sætte bemeldte Foundation i Værk, for deraf at gjøre Uddeeling, uden efterhaanden og i det Øieblik da de de ovenfor nævnedes Legatarier ved Døden afhaaer. 2c. 2c. \*)

\*) De øvrige Legater, storre Delen til hans Huus venner og Betiente, vedkomme ikke Universitetet, og forbigaaes her.

Den 7de November 1774.

Første Codicil.

I Guds Navn! I Dag den niende November, Aar eet tusinde syv hundrede fire og halvfjerdesindstyve om Eftermiddagen. Indfor undertegnede Kongens Raad og Notarius i Bordeaux, fremstillede sig, i Overværelse af de her neden nævnedes Vidner, Herr Frederich Hansen de Villendahl, Adelsmand, Deres Kongelige danske Majestæts Consul i Bordeaux.

Der, værende ved sine sunde Sandser, Husommelighed og Forstand, efterfom vi, bemeldte Notarius og Vidner, kunde see; og ønskende at gjøre nogle Forvandringer i Dispositionerne af hans Testament under Dato tre og tyvende September, Aar eet tusinde syv hundrede tre og halvfjerdesindstyve, der blev indlagt under Forsegling hos Brun Notarius i Vidners Overværelse; haver forfattet og anordnet denne nærværende Codicille i de Udtryk, som herefter skulle forklares: Bemeldte Herr Hansen sagde og declarerede, at, omendkjendt hans Kierlighed til sit Fædreneland er bestandig den samme, saavel som ogsaa hans Attraae efter at give samme utvetydige Beviser paa sin Hengivenhed, og at bidrage til sammes Lykke saa meget, som det staaer i hans Magt, saa nøder dog hans Formues nærværende Forsætning; de betydelige Tab han har lidt siden bemeldte Testaments Datum, de extraordinaire Bekostninger, som han har maattet anvende paa Rejser, hvilke han har troet nødvendige for sin Sundhed, og for at hjælpe paa sit Eyn, der svækkes meere og meere hver Dag; den Tomhed og Mangel som den besynderlige Misvæxt af Producter paa hans Godser maae nødvendigen tilveiebringe i hans Affærer; og det Tab i de Indkomster, som han troede sig berettiget til at vente af samme; alt dette nøder ham til at formindskes Capitalen til de Etablissements, som han havde anordnet ved dette Testament. Og saasom det ikke er Letsindighed der har bestemt ham, men blot

den Hensigt at conservere de Proportioner som han havde fastsat imellem hvad han troede at flyde sin Familie, og sin Hengivenhed imod sit Fædreneland; saa anholder han underdanigst, at Deres Majestæt Kongen af Danmark hans Herre, der har havt Kundskab om hans første Dispositioner, der endogsaa har havt den Naade at approbere og beare samme med sin besynderlige Naade, at han endnu naadigst vil vedblive med sin almægtige Beskyttelse over det deraf, som han lader blive staaende, og over det deraf som han i sin Tid paa nye maatte fastsætte, dersom han ved Guds Hielp, ved sin Flid og Sparsommelighed, skulle komme til at befinde sig i Stand til at gjøre det selv i eet og alt; efterfom det virkeligen er hans inderlige Ønske.

I Steden for sex og tredive tusinde Rigsdaler dansk Courant, som han havde bestemt at skulle anvendes til Fundatser i sit kiere Fædreneland, har han troet at maatte nedsætte denne Summa til to og tyve tusinde Rigsdaler, saa længe indtil han seer sig i Stand til at forøge samme; hvilket han har foresat sig at gjøre, saasnart som Forsætningen af hans Affærer vil tillade det.

Han vil at deraf skal anvendes fire tusinde Rigsdaler til Fattighuset i Helsingør, saaledes som det er bleven fastsat ved bemeldte hans Testament af bemeldte Dato tre og tyvende September, Aar et tusinde syv hundrede tre og halvfjerdesindstyve; bedende de Herrer af Consistorium og de Herrer Directeurer for Hospitalet, at de ville behage, ved Uddeelingen af de Pladser der maatte blive indrettede for Provenuet af denne Kapital, at foretrække de Personer af hans Familie eller Slægtninge, der maatte findes i sin Tid at kunne trænge dertil; og han vil end videre, at hans Arvinger, eller deres Børn og Descendentere til evig Tid, skulle have Rettighed at foreslaae til to af de Pladser, der blive indrettede, saadanne Personer af Familien eller Slægtskabet, som de kunne troe at træn-

ge dertil; eller, i Mangel deraf saadanne andre Personer, af den i bemeldte Testament onforlærede Qualitet, som de maatte finde for godt; bedende til den Ende de Herrer i Consistorium og de Herrer i Directionen over bemeldte Hospital, at underrette dem derom, naar Tilfældet indtræffer, at een af de bemeldte Pladser bliver vacant, og ikke at disponere derover i deres Sted førend fire Maaneder efter at de have faaet Kundskab derom.

Saa som Haandværksfolk og Kunstnere ere i Almindelighed de, der formedelt Flittighed og Sparommelighed lettest kunne undvare fremmed Hielp, saa vil bemeldte Herr Testator ved denne sin Codicille, at det Legatum af Titusende Rigsdaler, som han havde bestemt i den Hensigt hvert Aar at besordre Egtefæb for et vist Antal iblandt dem, skal være aldeles supprimeret og sphaevet, saalænge indtil Omstændighederne vilde tillade ham igien at oprette samme, hvilket er hans Ønske.

Han vil at det Legatum af sertentusende Rigsdaler, som han ved bemeldte Testament haver bestemt, og hvoraf Hensigten er, hvert Aar at besordre Egtefæb med et vist Antal Bønder, skal være nedsat til fiorentusende Rigsdaler.

Ligeledes reducerer han til firetusende Rigsdaler det Legatum af Sertusende Rigsdaler, der er ansørt i samme Testament, i Faveur af Consistoriet ved det Kongelige Universitet i Kiøbenhavn; for hvilke firetusende Rigsdaler Consistoriet skal med egen Haand tilbageholde Renten og Revenuen fra hvad samme skal tilsende mig af de Indtagter, som jeg for min Levetid haver forbeholdt mig af den Kapital tyvetusende Rigsdaler, som samme allerede har modtaget.

Saa som han allerede har ladet betale til bemeldte Consistorium tyvetusende Rigsdaler, saaledes som nu nyelig er sagt, saa vil han og er det hans Mening, at, imod totusende Rigsdaler, som hans Arvinger

skulle være forpligtede til at betale samme Skar efter hans Død, maae der ikke kunne fordres mere af dem, under Paaskud af det Legat paa ser og tredivetusende Rigsdaler, som han havde bestemt ved bemeldte Testament, til Brug for de bemeldte Foundationer; der for Resten skulle iværksættes paa de Maader, Vilkaar og Conditioner, der indeholdes i det bemeldte Testament; med de Indskrænkninger der ere forklarede i denne nærværende Codicil.

For desto bedre at sætte sammes Udførelse i Sikkerhed, vil han, og er det hans Mening, at hans Arvinger og deres Børn og Descendenter til evig Tid maae kunde forskaffe sig Kundskab derom, og at der hvert Aar af de Herrer i Consistoriet og af de Herrer ved Hospitalet i Helsingøer, skal leveres dem en For-tegnelse, indeholdende Navnene af de forskiellige Personer, som deraf skulle drage Fordeel, tilligemed een af dem verificeret Copie, af de dem i denne Anledning givne, Qvitteringer; bedende de Herrer i Consistoriet og de Herrer i Hospitals-Directionen, ikke saameget at tilregne disse Forsigtigheds-Regler til nogen Mangel af Villid paa hans Side, som til det Ønske at gjøre sit Minde varigt hos sine Arvingers Descendentere, og at opmuntre dem til at ferege hans Goddædighed, og at opsynde det Maal, som han havde foresat sig; saafremt han ikke selv skulle kunde gjøre det medens han lever.

Saa som nu Revenuerne af de bemeldte Foundationer, der, efter bemeldte Herr Hansens Død vare reserverede i Faveur af Herr Friderich Hansen hans Brodersøn, Marie Elisabeth Hansen og Justine Hansen, Herr Nissens Hustru, hans Broderdøttre, formedelt de ovenfor forklarede Afkortninger, befindes uedsatte til de Interesser eller Renter, der kunne udbringes af attentusende Rigsdaler, isteden for Interessen eller Renten af tredive tusende Rigsdaler, der fra først af vare bestemte til de i bemeldte Testament

anordnede particulære Foundationer; saa vil bemeldte Herr Hansen og er det hans Villie ved denne Codicil, at Interesserne eller Renterne af de bemeldte attentu- sende Rigsdaler skulle, efter hans Død tilhøre Friederich Hansen hans Broder søn, og Marie Elisabeth Hansen hans Broderdatter, og at de, saalænge som de leve, skulle nyde samme betalte fra hans Arving Herr Friis, til hvem samme i bemeldte Tid skulle ud- betales af de Herrer i Consistoriet, eftersom de have lovet, og som skal være forbunden til at besørge sam- me indcasseret, dele bemeldte Interesser imellem dem, og tilskille dem samme, saasnart som de ere indkomne i hans Hænder.

For at supplere sin Søsterdatter Madame Jus- tine Hansen, Herr Nissens Hustru, den Andeel af bemeldte Revenue, som hun paa denne Maade bliver berøvet, vil bemeldte Herr Hansen, og er det hans Mening ved denne sin Codicil, at hans Arvinger be- meldte Herr Friis og Hustru Madame Catharina Hansen skulle, fra hans Dødsdag at regne, være for- pligtede til at betale hvert Aar til bemeldte Madame Justine Hansen To hundrede Rigsdaler i Pension saa- længe som hun lever \*).

Pro vera Versione attestor, Hauniæ die 26te Sep- tember 1796.

C. Schmidt, Not. Publ.

### Bielage Lit. A & B.

(See Univerf. Jour. 3 Hæfte pag. 99 og 100.)

Vi Christian den Syvende ic. gjøre alle vitter- ligt, at som Vi med allernaadigst Velbehag have er- faret, hvorledes Vores Consul i Bordeaux, Os El- kelig Friederich Hansen de Liliendahl, har, af Kietlig-

\*) Det Øvrige vedkommer particuliere Legata, som ikke vedkomme Univerfitet, og derfor her forbi- gaes. 118g.

hed til sit Fædreland, ved et af ham oprettet Testa- mente skienket sit Bibliothèque til Univerfitetet i Bo- res Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn, saa og der- foruden en Capital af sex og tredive tusende Rigsdaler, til adskillig Brug her i Landet, saafom:

- 1) Til Hospitalet i Helsingøer, som er hans Føde- bye = = = 3000 Rb.
- 2) Til Opfostringshuset paa Christians- havn = = = 3000 "
- 3) Til Udstyr for 4 Haandverks Me- stere, den aarlige Rente af = 8000 "
- 4) Til Udstyr for 10 a 12 Bønder aarlige Rente af = = 16000 "
- 5) Til Consistorio, for Opfygten med disse Legatis. = = 6000 =

Saa have Vi, til forbemeldte Stiftelsesers Bæste, og paa det de skienkede Summer, uden Afkortning, til det bestemte Brug kunde werde anvendte, aller- naadigst bevilget og anordnet, saa og hermed bevilge og anordne, at foransførte Capitaler maa og skal, til evig Tid være fruetagne fra alle erdentlige eller over- erdentlige Paalæg og Statter, af hvad Navn nav- nes fan.

Kiøbenhavn, den 5 November 1772.

O. Thott. Lurdorph. A. Schumacher.  
Dons. Hoyer.

### Lit. C.

loco citato pag. 100.

Lettre à Mr. Frederic Hansen de Liliendahl, Consul du Roi à Bordeaux, qui fut la pre- mière que le Soufigné lui écrivit en qualité de Recteur de l'Univerfité.

Monfieur,

C'est l' honneur, dont je jouis, Monfieur, de me trouver, cette année à la tête du Consistoire,

qui me procure celui de Vous faire la présente, pour Vous indiquer la cause du retard de nôtre réponse à la lettre, dont Vous avez bien voulu nous honorer le 25 Août dernier.

Son Excellence, Monsieur le Comte d'Osten, me rémit personnellement cette lettre un des premiers jours de Octobre, en m'informant, qu'il avoit envoyé tous les papiers, qui devoient l'accompagner à la Chancellerie Danoise, où l'on avoit besoin de bien connoître Vos Fondations, afin de Vous procurer la Concession Royale, par la quelle Vous desiriez, Monsieur, d'obtenir pour Vos Legs une concession perpetuelle de toutes espèces d'impositions.

Les Affaires multipliées de la Chancellerie y ont fait rétenir lesdits papiers interessans jusqu' au 29 d'Octobre dernier, que ce Departement me les a transmis, avec une note portant: Que le Roi avoit déjà accordé Vôtre Demande, dont on m'enverroit l'expedition en forme, des qu'elle seroit signée par Sa Majesté, et qu'elle auroit passé es Sceaux.

Quant à Vos propres papiers, Monsieur, qui nous sont envoyés de Bordeaux, j'ai d'abord, en les recevant, expédié une lettre circulaire aux Membres du Consistoire, en leur communiquant en même tems ces écritures interessantes; afin qu'ils puissent se mettre au fait de Vos dispositions et délibérer sur Vos Affaires avec connoissance de cause, quand il en sera besoin. La circulation susdite étant finie, j'assemblerai le Consistoire pour arrêter la réponse, que nous Vous devons, Monsieur, et qui Vous seroit, depuis longtems, parvenue sans les raisons susmentionnées. Les Formalités des expéditions publiques entraînent pour l'ordinaire des delais, dont on est bien dedommagé par la solidité, qu'elle donnent aux affaires.

Quiqu' il en soit, Monsieur, je ferai toujours enforte que Vous n' ignorez rien de ce qui concerne Vos Fondations bienfaisantes. Je voudrois seulement, que Vous pussiez connoître tout ce qui je sens en réfléchissant sur Vos nobles et généreux desseins, dont l'exécution transmettra à la posterité la plus reculée Vôtre Nom et Vôtre Gloire.

Ce sera peut-être un moyen, pour Vous assurer de la sincerité de cet avis, si je me donne l'honneur de Vous apprendre, que je vis moi-même dans le célibat, et que, quoiqu' avec des facultés plus restreintes, je medite quelque chose de pareil à ce que Vous venez de faire; de forte que nôtre façon de penser, par raport au Bien public, se ressemble parfaitement. Vous avez encore cet avantage, Monsieur, que l'on aperçoit en Vous un Citoyen respectable, dont ni le tems. ni l'éloignement, n'ont pu affoiblir l'attachement pour sa patrie, qui fait le partage constant des ames bien nées. Il n'en faut pas davantage, je pense, pour Vous convaincre de l'intégrité de mes sentimens et de l'estime consommée, avec laquelle j'ai l'honneur d'être &c.

à Copenhague, le 10 Novembre 1772.

Hübner.

Ovenstaaende Afkrivts Rigtighed kan jeg selv bevidne.

M. Hübner.

à Mr. Hansen de Liliendahl, Ecyer, Consul du Roi à Bordeaux.

Lit. E pag. 105 er trykt Feil og skulde være Lit. D. men dette Bilag har man siden funden usernoden at anføre.

Lit. C. er ligeledes trykt feil p. 107 og skulde være Lit. E.

Pro Memoria fra Hübner til Consistorium.

Da det nu er den høie Tid, at den heri se for-melige Quitering, som jeg efter Consistorii Forlangende haver opsat, for de modtagne og allerede udlo-

vede Tyve Tusende Rigsdaler, udleveres: saa maae jeg ærbødigst bede om sammes forderligste Udskædelse. At Forandring derudi anseer jeg som farlig, baade for det øvrige af Legatis, som og for det Haab man kunde giøre sig om mere: Og selgelig holder jeg den for skadelig for det almindelige Beste. Til længere Opsættelse tør jeg saa meget mindre raade, som her allerede er et Brev fra Bordeaux, der tydeligen prækluderer til nye og betydelige Banfeligheder af det Slags, hvoraf jeg med megen Meie haver været saa lykkelig at overvinde adskillige; men som nu neppe kan høves, uden ved en hastig Udskædelse af den forberørte Quitering, der paa engang, da den er vedtagen af Testatore selv, vil og bør standse og giøre Ende paa samme.

Dig synes ei heller, at denne Quitering indeholder noget Ord, som vi ikke med største Tryghed kunde underskrive; da den allene siger: At Pengene ere modtagne, og skal werde udsatte og anvendte efter Testamentet; med det udtrykkelige Tillæg: *Le tout conformement à notre Engagement Préliminaire du 27 Avril, 1772*, hvilket disertissimis verbis fastsætter og bestemmer vores hele Forbindtighed, som Testator aldrig, med mindste Skin af Ret kan forege. Og dette Engagement Préliminaire, som vi med moden Overlæg have engang udstædt og viritim underskreven, og som ei heller forpligter os til noget arveligt Ansvar, kan vi ikke igientalde, om vi vilde; og vi vilde venteligen, for den almindelige Fordeels Skyld, ikke giøre det, om vi end kunde, fordi vi ingen Årsag dertil have. De Ord i Testamentet: *personnellement gârans*, betyde intet i denne Henseende, naar de ei af os selv udtrykkeligen bruges og formeligen vedtiendes. En Testator er ingen *Summus Imperans*, eller almindelig Lovgiver, der kan paalægge, eller og *ex plenitudine potestatis* paabyde, Pligter og Ansvar efter Behag. Han kan ikke paalægge no-

gen saadan Pligt, og selgelig heller ikke nogen saadan vigtig Forbindtighed, uden i Kraft af Samtykke og naar den frivilligen paatages: Men vi have ingensteds sagt, og vi sige ei heller nu, at vi ville være personellement gârans. Dette Udtryk kan hverken paa det Sted, hvor det bruges, eller i Betragtning af Connerien og Omstændigheder, hverken viritim eller in Corpore, betyde; eller forbinde os til noget arveligt eller større Ansvar, end det vi staae uder i Henseende til alle andre vores Administration anbetroede Stiftelser. Førend vi udstædede vores Engagement préel. vare vi ikke forbundne til at administrere de Liliendahlke Legata, endskjønt det stod i Testamentet. Nu skal vi administrere dem: Ikke fordi det staaer i Testamentet; men fordi vi have forbunden os dertil: Og vi blive ikke personellement gârans, endskjønt det staaer i Testamentet; fordi vi ikke have forbunden, og i den her omhandlede Quitering aldeles ikke agte at forbinde os dertil. Dog dette er endnu ikke nok. Vi have flere Årsager til Betryggelse; hvoraf jeg allene vil ansøre denne: At om vi end stode under Forpligtning af den strenge Lov, at være personellement gârans; saa betyder det dog intet: Fordi Loven aldrig kunde faae nogen Execution; da de Liliendahlke Penge sammenblandes med og indgaae i Universitetets øvrige Capitalsers Masse. Thi heraf skyder, at om end noget besynderligt Ansvar havde Sted for disse Penge; saa vilde det dog, i Fald en Capital paa 20000 Rd. af det hele ulykkeligviis skulde engang gaae forloren, blive umueligt at sige: Hvad enten denne Sum er kommen fra Bordeaux, eller hidrørte fra andre Stiftelser? hvorfor det og vilde være umueligt at bestemme: Om det supponerte Ansvar skulde have Sted eller ikke? Af Alt dette synes det klart, at de Ord personellement gârans i Testamentet, paa ingen Maade og i aldeles ingen Henseende eller Betragtning, kan være os betænkkelige, og



at de endnu langt mindre bør opholde den forømmeldte Quitterings Udskædelse, hvor de ikke komme i mindste Qvæstion. Jeg beder derfor om Tilladelse at igientage min indstændigste og ærbødigste Begiering om samme Quittering; da jeg saare nødigten vilde, at enten Landets høieste Øvrighed og Regiering, eller Testator, skulde blive vores heri yttrede Betænkelse vaer. I øvrigt er jeg naturligviis meget eenig med enhver derudi, at Consistorium ved denne, og alle andre Leiligheder, bør være betænkt paa sin Sikkerhed: Og jeg skulde, med sand Fornøielse, have fulgt Herr Etatsraad von Obelikes Forslag, dersom det uden største Skade havde været giørligt? Men imo kan Hr. Fris-Lilliendahl neppe samtykke i, at den af Testatore antagne Quitterings Udtryk forandres, og endnu mindre, at derudi indrykkes et Slags Protest imod nogle Ord i Testamentet: Og om end 2do Herr Fris-Lilliendahl kunde overtales til at modtage en saadan Quittering, saa vilde det dog intet nytte, men ligesuldt være skadeligt; da vi ei have med ham, men med Hr. Consul Hansen Lilliendahl at bestille, som ei behøver nær saa megen Naarsag, for at forandre og igientkalde alt hvad han kunde; hvilket han og visseligen, især efter hans seneste Skrivesels Indhold vilde gjøre. Skulde imidlertid Consistorium herved ei forenes til Samtykke; saa skal jeg gierne, saasnart jeg derom bliver underrettet, usfortøvet stræbe at forskaffe en authentisk Betryggelse: Endskjønt jeg holder det for ligesaa sikkert og, i adskillig Betragtning, langt bedre, at vi resolvere uden nogen saadan intervention.

Til Slutning maae jeg endnu give mig den Ære at melde, at det Lilliendahlske Bibliothek, ved de seneste Breves Afsendelse, blev indskibet; saa at vi nu hver Dag her kan vente dets Ankomst.

Kjøbenhavn, Søndagen, den 17de April 1774.

M. Zübner.

Nærværende Afskrifts nøiagtige Overeenstemmelse med den til Consistorium af mig udskædte Original, tilstaaer

M. Zübner.

Lit. F.

(Ser pag. 117 feiltrykt Lit. D.)

### Pro Memoria

Hvorledes Hans Kongelige Majestæt allernaadigst har fundet for godt at rescribere Consul Fris de Lilliendahl i Bordeaux, i Henseende til de af hans Farbroder afg. Consul Hansen de Lilliendahl til Consistorium legerede Capitaler, behager de Herrer Rector og Professore af indsluttede Gienspart nærmere at erfare, hvilken man dennem til fornøden Efterretning tiensligst har skullet communicere.

Det Kongelige danske Cancellie, den 3 Martii 1781.

Luxdorph. P. Aagaard.

Til Consul Fris de Lilliendahl i Bordeaux.

Christianus Septimus &c.

Vor Naade tilførn! Da Vi under 12te Julii 1780 allernaadigst have resolveret, at siden Du havde frasagt Dig Din giorte Paaastand, om Tilbagebetalingen af de 10,000 Rdlr., som Du, efter et af Din Farbroder afg. Consul Hansen de Lilliendahl efterladte Codicil af 13de Maii 1776 formeente Dig berettiget at tilbagefordre af de af bemeldte Din Farbroder i Aaret 1774 til Consistorium udbetalte 20,000 Rdlr., hvorimod Du har betinget Dig, at de Pensioner paa Livstid, som ellers skulde heste paa bemeldte 10000 Rdlr., maatte følge den Capital, som til Consistorium er udbetalt, saa maatte det imellem Os Æstelige Conferenceraad Zübner og Dig omhandlede Forlig paa disse Vilkaar sluttes, og samme derefter bliver allernaadigst confirmeret og stadfæstet, og naar

Førligget er confirmeret, da ingen Forbring paa Dig videre have Sted; og Os nu af en fra Dig indkommen Ansøgning allerunderdanigst er bleven refereret, at det af Conferenceraad Hübner giorte Forslag til Førlig har været meget variable, og at Du meget længe efter at retournere til Fædernelandet, hvilket dog ikke kan see, saalange denne Sag staaer uafgjort; hvorfore Du for at undgaae Proces, i forbemeldte Din Ansøgning har erklaret, at naar Consistorium formelig renuncerede paa de i Følge Testamentet af 13de Septbr. 1773 endnu forlangte 16000 Rdlr., samt paatog sig at betale Dine 3de Medarvinger de dem tillagte Livs Renter, hvilke af Testator ere hæftede paa den i Consistorii Hænder hvilende Capital, vilde Du, skiont ugierne, renuncere paa den til Din umyndige Søn, i forberorte Codicil af 13de Maii 1776 giorte Capital af 10,000 Rdlr., da Du i øvrigt underkaster Dig Bores Billie i Henseende til Capital og Renters Anvendelse i Følge Bores Resolution af 12te Julii a. p.; men beder, at Vi vilde confirmere Din Færbroders testamentariske Dispositioner af 13de Sept. 1773, 7de Novbr. 1774 og 13de Maii 1776 imod at Du renuncerer paa de Din Søn legerede 10,000 Rdlr., allene at Renterne af Consistorii Capital 16000 Rdlr. hiemfalder de 3 navngivne Arvinger deres Livs Tid; saa, da de af afg. Consul Hansen de Lilliendahl oprettede testamentariske Dispositioner ikke behøve nogen Kongl. Confirmation, efterdi de grunde sig paa det ham forundte Facultas testandi, den Disposition af 13 Maii 1776 ikke af Os har kundet bifaldes, siden den gier Forandring i de foregaaende Codiciller, som allerede vare iverksatte og paa begge Sider oplydte: give Vi Dig hermed tilkiende, at som Du paa Din Söns Begne haver renunceret paa de 10,000 Rdlr., som Du i Følge Codicillet af 13de Maii 1776 formeente Dig berettiget at fordrø tilbage af de 20,000 Rdlr., som

ere udbetalte til Consistorium; Vi ikke heller finde for godt, at modtage de øvrige 10,000 Rdlr. af samme Capital; Saa vilde Vi, at Consistorium, som selv har declareret sig dermed at være fornoiet, allene skal holde sig til de foregaaende 2de Codiciller af 13de Septbr. 1773 og 7de Novbr. 1774, og de, i Følge deraf, udbetalte 20,000 Rdlr., uden at maa fordrø, eller giøre nogen Paastand paa de i Testamentet af 1773 end videre omvorte, men ikke udbetalte 16,000 Rdl.; ligesom og de 3de testamentariske Legatarier skal deres Livstid nyde Renten af de 16,000 Rdlr. af den til Consistorium udbetalte Capital, hvorefter samme skal blive anvendt i Overensstemmelse med Testators Hensigt; og saaledes vilde Vi have Dig og Arvinger frietagne for al videre Tiltale af Consistorium, i Anledning af Din Færbroders testamentariske Dispositioner.

Derefter Du Dig allerunderdanigst kunde vide at rette; Befalende Dig Gud! Skrevet paa Bort Slot Christiansborg udi Bores Kongelige Residens, Stad Kiøbenhavn den 28de Februarii 1781.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

(L. S.)

O. Thott. Lurdorph. P. Aagaard.

Til Rector og Professore ved  
Kiøbenhavns Universitet.

### III.

Philosophisk Examen i October Maaned.

A.

Philosophisk Prøve.

Den 4de.

Cajus Brantch Laudab.

Bernh. Christ. Borchgrevink Haud. illand.

Jens Balthes Haud. illaud.  
 Thom. Frid. Westenholtz Laudab.  
 Nicol. Boysen Laudab.  
 Christian Salling Laudab.  
 Jens Gyberg Haud. illaud.  
 Niels Mourfand Harboe Haud. illaud.  
 Oluf Petersen Haud. illaud.  
 Nicolaus Nielsen Laudab.  
 Joh. Georg Müller Laudab.  
 Wilh. Lyders Haud. illaud.

## Den 5te.

Euge Christ. Müller Laudab.  
 Joach. Evan Suhr Laudab.  
 Malthe Langberg Laudab.  
 Lorenz Angell Laudab.  
 Frieder. Borchgrevink Laudab.  
 Erik Frtis Laudab.  
 Tycho Fuhr Laudab.  
 Knud von Hadelen Laudab.  
 Mr. Frid. Kosing Laudab.  
 Joh. Henr. Bering Laudab.  
 Joh. Michael Klein Haud. illaud.  
 Christ. Lud. Jansen Laudab.  
 Christian Frid. Hvidt Haud. illaud.

## Den 8de.

Pet. Hasselbalch Laudab.  
 Janus Faber Lime Laudab.  
 Matth. Ipsen Haud. illaud.  
 Christian Nic. Birchholtz Haud. illaud.  
 Nic. Lindenhaen Haud. illaud.  
 Joh. Carol. Frid. Seehausen Haud. illaud.  
 Christian Møller Haud. illaud.  
 Pet. Henningsen Hansen Haud. illaud.  
 Pet. Stokkemærk Sidelman Laudab.

## Den 10de.

Simon Korbye Laudab.  
 Wilchen Horneman Laudab.  
 Frid. Ludv. Bernth Laudab.  
 Jan. Adolph Kamp Haud. illaud.  
 Christian Sommerfelde Mærnst Münster Haud.  
 illaud.  
 Christ. Frid. Ploug Haud. illaud.  
 Christ. Frid. Kirchhoff Haud. illaud.  
 Bernhard Warnicke Laudab.  
 Andreas Gjødvad Laudab.  
 Mr. Adolph Brantzen Laudab.  
 Joh. Christ. Mølsted Haud. illaud.

## Den 12te.

Joh. Christ. Ryge Laudab.  
 Hans Frid. Grüner Laudab.  
 Thomas Bunken Laudab.  
 Christoph. Christ. Weidemann Laudab.  
 Mr. Christ. Melbye Haud. illaud.  
 Joh. Christ. Sahn Haud. illaud.  
 Peder Rosenstand Bisted Laudab.  
 Carl Lange Haud. illaud.  
 Christian Holst Haud. illaud.  
 Joh. Ludv. Gæstner Laudab.  
 Christinn Frid. Nerager Haud. illaud.  
 Ferdin. Brandt Haud. illaud.  
 Lars Gram Haud. illaud.

## B.

## Philologisk Prøve.

## Den 6 Octbr.

Joh. Bartholin Laudab.  
 Wilh. Pet. Rogert Laudab.  
 Claus Diederich Corbsen Laudab.  
 Pet. Frid. Frelsen Laudab.  
 Wilchen Hornem. Hejberg Laudab.

Andr. Rudolph Hornbeck Laudab.  
 Frid. Wilh. Willemoes Laudab.  
 Utr. Christ. Meelbye Haud. illaud.  
 Oluf Borch Schouboe Laudab.  
 Pet. Hammer Haud. illaud.  
 Carl Elias Fejlberg Laudab.  
 Andr. Daff Lund Laudab.  
 Ant. Frid. Echev Laudab.  
 Willars Doth Laudab.  
 Laur. Aug. Rodtwich Laudab.  
 Niels Wachter Haud. illaud.

## Den 7de.

Joh. Georg de Hauch Laudab.  
 Joh. Henr. Boff Laudab.  
 Martin Drewsen Laudab.  
 Matth. Elias Müller Laudab.  
 Ludv. de Hemmer Haud. illaud.  
 Andreas Berent Stüb Laudab.  
 Peder Nielsen Hjerfing Laudab.  
 Hans Ancher Kofod Laudab.  
 Pet. Christian Naunkilde Laudab.  
 Søren Norregaard Laudab.  
 Peder Georg Jørgensen Haud. illaud.  
 Lauritz Hiorth Laudab.  
 Jens Anton Hiorth Laudab.  
 Christian Platou Haud. illaud.  
 Matth. Krag Haud. illaud.  
 Jørgen Jacobsen Laudab.

## Den 11te.

Frid. Sophus Rabe Laudab.  
 Hans Diderich Sejdellin Laudab.  
 Joh. Andr. Hoyer Laudab.  
 Jens Worm Tauber Laudab.  
 Joh. Jørgens v. Hadelen Laudab.  
 Elias Fohlman Laudab.

Jacob Faaborg Laudab.  
 Jørg. Nejsgaard Haud. illaud.  
 Jørgen Knudsen Laudab.  
 Matth. Wilh. Brohm Laudab.  
 Frid. Ant. Dopp Laudab.  
 Henr. Christoph. Svansen Laudab.  
 Henr. Jacob Broeholm Laudab.  
 Pet. Nahr Duus Laudab.  
 Carl Witthusen Laudab.  
 Frid. Christ. Rheinlander Haud. illaud.  
 Hans Christensen Haud. illaud.

## Den 12te.

Hans Jørg. Waagee Laudab.  
 Balth. Fleischer Grundtvig Haud. illaud.  
 Rasm. Carol. Drejer Laudab.  
 Frid. Anton Blom Haud. illaud.  
 Erhard Saabye Laudab.  
 Jens Ol. Broberg Laudab.  
 Pet. Ludv. Hansen Laudab.  
 Jac. Colbiern Dich Haud. illaud.  
 Søren Olsen Non Contemn.  
 Jan. Wilh. Klingberg Haud. illaud.  
 Hans Kamstrup Petersen Haud. illaud.  
 Jørgen Møller Haud. illaud.  
 Andr. Braae Haud. illaud.  
 Andr. Bønderup Laudab.

## Den 13de.

Carol. Reinhold Schønhejder Haud. illaud.  
 Hans Hagerup Haud. illaud.  
 Carol. August Damfjer Laudab.  
 Joh. Mich. Klein Haud. illaud.  
 Jens Adolph Kamp Laudab.  
 Car. Henr. Pet. Gjemsøe Haud. illaud.  
 Claus Thomsen Laudab.  
 Christian Sølling Haud. illaud.

Frid. Christian Lund Laudab.  
 Jens Gyberg Haud. illaud.  
 Carelius Arenzen Laudab.  
 Frid. Hetting Laudab.  
 Dider. Christ. Howis Laudab.

Den 14de.

Ant. Henr. Matthisen Laudab.  
 Joachim Lenz Haud. illaud.  
 Joh. Carl Frid. Seehausen Haud illaud.  
 Wolradt Aug. Obdrup Laudab.  
 Palle Krag Hoff Wobschou Haud. illaud.  
 Mr. Frid. Rosing Laudab.  
 Christian Carl Mejer Laudab.  
 Lauritz Dering Laudab.  
 Neimert Timoth. Kehlet Haud. illaud.  
 Hans Pet. Bang Laudab.  
 Frid. Ferdin. Nørgager Haud. illaud.  
 Nic. Andr. Hartz Haud. illaud.  
 Poul Schouw Haud. illaud.  
 Andr. Jørgen Steerup Haud. illaud.  
 Wilh. Lyders Haud. illaud.  
 Frid. Wilh. Christ. Goos Non Contemn.

Den 15de.

Tollbjørn Degen Laudab.  
 Magn. Stoud O'donnel Non Contemn.  
 Borch Christ. Borchgreving Haud. illaud.  
 Joh. Pet. Wederching Laudab.  
 August Lenz Non Contemn.  
 Nicol. Simonsen Laudab.  
 Frid. Thygesen Haud. illaud.  
 Joh. Buch Laudab.  
 Niels Lindenhan Laudab.  
 Caspar Hanleff Laudab.  
 Christian Broeholm Haud. illaud.  
 Søren Melbal Haud. illaud.

Ole Nielsen Ravn Laudab.  
 Mr. Adolph. Brangen Laudab.  
 Andr. Gjedvad Laudab.  
 Niels Mourund Harboe Haud. illaud.  
 Bern. Worniche Haud. illaud.  
 Fred. Borchgreving Haud. illaud.

Iblandt dem, som have underkastet sig den philosophiske Examins, saavel philosophiske som philologiske Prøve, bleve følgende 14 offentlig indkaldte for Consistorium og berømte:

Johan Christian Ryge.  
 Tage Christian Müller.  
 Erik Friis.  
 Tycho Fuhr.  
 Simon Rørbye.  
 Thomas Bungen.  
 Hans Friderik Gruner.  
 Friderik Sophus Rabert.  
 Georg Christian Zauch.  
 Nicolai Boyesen.  
 Malthe Langberg.  
 Hans Ancher Koefoed.  
 Christian Ludvig Jansen.  
 Christopher Christian Weidemann.

#### IV.

Theologisk Embeds Examen i Julii og  
 October Quartaler.

1796.

Den 12 Julii.

Oligerus Georg. Guid. Schoulund, født i Riage,  
 1772 Laudab.  
 Eschildus Sønnichsen Bram, født i Etobbum i Hertugdømmet Slesvig 1773 Non Contemn.

Gerhardus Severin. Heiberg, født i Nordfiord i Bergens Stift 1773 Haud. illaud.

Den 14de.

Christianus Conrad Henne, født i Grevskabet Laurvig i Christiansands Stift 1773 Laudab.

Fridericus Holberg Arents, født i Bergen 1773 Haud illaud.

Den 15de.

Andreas Frider. Heggelund, født i Everdrop i Sialand 1775 Laudab.

Birgerus Henr. Knap, født i Kjøbenhavn 1775. Laudab.

Den 18de.

Ludovicus Lumholtz, født i Kjøbenhavn 1773 Laudab.

Johannes Holmboe, født i Christiania Haud illaud

Den 19de.

Gunnerus Weggerslew Hammer, født i Corsøer 1771 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus omnibus laude dignum visum est.

Joannes Discher, født i Birkerød 1772 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus omnibus laude dignum visum est.

Martinus Nielsen, født i Nyborg 1768 Haud illaud.

Gerardus Busch Surland, født i Trondhiem 1769 Haud. illaud.

Den 13 October.

Johannes Henricus Schrøter, født i Thorshavn paa Færøe 1771 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus omnibus laude dignum visum est.

Andreas Fridericus Bøch, født i Wallefilsbe i Sialand 1774 Laudab.

Den 14 October.

Janus Bergenhammer, født i Nalsøe i Narhuus Stift 1765 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus laude dignum visum est.

Johannes Henric Larsen, født i Nyefiabing i Sialand 1773 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus laude dignum visum est.

Christianus Christophor. Jensenius, født i Weilbye i Fyen 1771 Haud illaud.

Den 17 October.

Maturinus Friis, født i Dalberg i Wiborg Stift 1775 Haud illaud.

Ernestus Christianus Fischer, født i Winding i Narhuus Stift 1767 Laudab.

Den 18 October.

Jacobus Schmidt Tronhuus, født i Waage i Aggershuus Stift 1771 Haud illaud.

Georgius Fryderic. Brochner, født i Spendrup i Narhuus Stift 1770 Haud illaud.

Den 20 October.

Palle Saabye Monrath, født i Egenst i Fyen 1770 Haud illaud.

Johannes Bull Moxfeldt, født i Melbal i Trondhiems Stift 1773 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus laude dignum visum est.

Johannes Jacobus Winther, født i Kjøbenhavn 1770 Non contemnendus.

Den 21 October.

Johannes Christianus Cramer, født i Narhuus 1768 Haud illaud.

Den 24 October.

Janus Smidt, født i Kiøbenhavn 1769 Haud illaud.

Joannes Leerbeck, født i Roeskilde 1774 Haud illaudabilis. Specimen scriptum Censoribus laude dignum visum est.

Den 25 October.

Henricus Christophor. Schmidt, født i Præstegaarden Bahr i Aarhus Stift 1774 Laudab.

Petrus Nicol. Levinson, født i Gundestrup i Aarhus Stift 1772 Haud illaud.

Christophorus Mannestad, født i Odense i Fyen 1765 Non contemn.

Den 27 October.

Benjaminus Fogh, født i Kiøbenhavn 1772 Non contemn.

Nicolaus Norman, født i Trondhiem 1770 Laudabilis.

Den 28 October.

Petrus Borch Tønder, født i Præstegaarden Hoff i Trondhiems Stift 1771 Non contemn.

## V.

## Vigtige Danske Skrifter.

Om Selvmord og Selvmordere; Fragment af et Brev, Tungstude til Trøst, udgivet af And. Gamborg, Professor i Filosofien ved Kiøbenhavns Universitet. Summum ne metuas diem — nec optes. Kiøbenhavn 1796.

Saa meget der er skrevet i denne Materie, endog i vort Sprog og af vore Landsmænd, vil man dog ikke

fortryde, at have giort sig disse Fragmenter bekiendte, hvilke, om de end ikke sætte Gierningens Moralitet selv i noget nyt Lys, dog udbrede større Klarhed over en og anden i den Anledning omtvistet Punkt. Det valgte fragmentariske Foredrag kan gaae an, hvor man ikke vil overskue og afhandle en Materie i sin hele Bidde, men har ifkun, som her, nogle Paralipomena at erindre Læseren om. Forresten vilde jeg ikke, at dette Foredrag skulde blive Modehos os. Det kan saa let føde Skribenternes Magelighed, og friste dem til, i Stedet for giennemtænkte og veljsammenhængende Materier at fremsætte for deres Læsere usfordede Tanker, eller ilde sammenhængende Tankestumper. Men til Sagen.

Først noget om de religiøse Fordomme, som udsætte Selvmorderen for sine Medmenneskers Foragt og Afstøje, som et Menneske der vil blive evig fordømt og ulykkelig. Denne Fordom, mener Hr. Forf., er endog Skyld i mangt et Selvmord, da den Ulykkelige ikke tør aabenbare sit Forsæt for nogen, og hans Bedrøvelse saaledes voxer til Fortvivlelse. — Dette kan dog nok ikke være Tilfældet, uden med den raaceste Mmue. Forresten hører det vel til Selvmords Natur, at Selvmorderen ikke aabenbarer sig for nogen. Den som søger Raad og Trøst, staaer nok ikke saa let Fare for at lægge Haand paa sig selv.

En skadeligere Fordom er den, som i en vis Periode havde indsnæget sig hos os, da Folk, mest af den ringeste Pøbel, lagde Haand paa Andre, for at komme til at døe paa Skafottet, fordi de heller vilde døe ved Bøddelens end ved egen Haand. Forf. kalder det middelbart Selvmord. Dette aandelige Sværmerie, som havde sin Grund i falske Forestillinger om hvad der krævedes til Omvendelse og Forberedelse til Døden, blev først tilgavns hævet ved Forordningen som befaler, at den der dræber Andre for selv at døe, skal ikke miste Livet, men demmes til evig

Fængsel og Fugthuusarbejde. Men da Hr. Forf. vil vide Exempel paa, at dette middelbare Selvmord er af Uvidenhed om denne Forordning endnu begaaet, saa vil han, at et Udtog af Landets Love, især de criminelle, skulde forfattes, og de Geistlige paalægges deri at undervise Folket. Ja han gaaer endog saavidt, at han gierne vilde fritage de Geistlige fra at lære Almuen Religionsystemet i dets hele Omfang, i nod at de paatog sig at lære Borgerne deres Pligter efter de giældende Love. Begge Dele, tænker jeg dog, kunde vel bestaae med hinanden; og hvad det foreliggende Tilfælde angaaer, forebygges i mine Tanker det saakaldte middelbare Selvmord, naar det har sin Grund i falske Religionsbegreb, mere ved at bibringe Almuen rigtige Begreb i Religionen (hvilket altid bør blive de Geistliges Hovedsag), end ved at oplyse dem om Landets criminelle Love, hvilke dog ikkun virke ved Frygt, da den første Underviisning ene kan forskaffe Overbeviisning. Men overalt, lad os ogsaa faae bortryddet alle svaermeriske Religionsbegreb, som kan befordre Selvmord, ere vi derfor sikre, at det philosophiske Svaermerie ikke kan føre til samme Maal som det theologiske? Fortæller ikke Cicero (Quæst. Tusc. I. 34) om En som styrkede sig i Haaret, efter at have læst Plato's Phædon, af Længsel efter det af Socrates beskrevne bedre Liv; og at Kong Ptolemaeus maatte forbyde Philosophen Hegesias at holde Forelæsninger over det menneskelige Livs Ulyksalighed, fordi mange af hans Tilhørere toge sig selv af Dage. Mennesket synes at være fordømt til Svaermerie; og enten det misledes af Geistlige eller Philosopher, kommer ud paa eet.

Om Selvmords Utilladelighed — Hr. Prof. finder alle de Grunde, der ere anførte imod Selvmords Tilladelighed, utilstrækkelige. Men mener selv at have fundet den eneste rette, hvilken jeg vil fremsætte i hans egne Ord. "Jeg mener, ethvert Menneske

"kan, ved den blotte Naturs Betragtning ligesom  
"tage og seke paa, han ei maa lægge Haand paa sig  
"selv. Seer Mennesket vel blandt alle usornuftige  
"Kreature noget eeneste der forkorter sit eget Liv?  
"røber ikke selv den mindste Orm Lyst til Livet? søger  
"ikke ethvert Dyr at vedligeholde sit Liv saalange  
"det kan? Ja nogle have endog af Naturen en In-  
"stinct til at opsøge Lægemidler, naar en tilfældig  
"Ulykke har truffen dem. Er det ikke et soleklart Be-  
"viis, at det er Naturens Villie, ethvert Dyr skal  
"leve saa længe det kan?.. Og er det ikke fornuftigt  
"at rette sig efter Naturens Hensigt? Er det ikke  
"Pligt for det fornuftige Menneske at handle saale-  
"des, som hans Fornuft siger ham, der i Alminde-  
"lighed bør handles. Af Dyrenes Analogie kan  
"Mennesket lære at kiende alle sine Pligter.  
"Mennesket, det med Fornuft og Frihed begavede  
"Menneske, skal søge at opnaae det samme Maal,  
"som Dyrene med Instincter ledes til. Saalange  
"der blandt de umalende Dyr ikke gives Selvmorde-  
"re, maa Mennesket heller ikke være det. Dette er  
"mit Beviis for, at Selvmord er en pligtstridig  
"Handling.. Jeg maa betiende, at jeg er faldet i  
"første Forundring over at finde saadant et Beviis  
"hos saa skarpsindig en Mand, og næsten befrygter jeg  
"at jeg har misforstaaet ham. Det usornuftige Dyr  
"begaar ikke Selvmord, derfor er det heller ikke Men-  
"nesket tilladt! Forf. har tilforn krævet til Selvmord,  
"at det skulde skee med Menneskets fri Villie, at  
"Mennesket skulde have til Hensigt at døe. Hvorledes  
"kan denne Villie, denne Hensigt have Sted hos det  
"efter blotte Instincter handlende Dyr? Mennesket skal  
"kunne lære at kiende alle sine Pligter af Dyrenes  
"Analogie! Jeg meente just, at Mennesket blev Men-  
"neske, da det afsondrede sig fra Dyrene, fra det dyriske  
"Liv. Saaledes beskriver i det mindste Digter Philo-



sophen Horats den menneskelige Culturs Historie Sat.  
I. 3.

Cum proreperunt primis animalia terris

Mutum et turpe pecus —

uden Mæle og Sæder, ikke bedre end det andet Fæ

— Glandem atqve cubilia propter

Ungvibus et pugnibus —

som et andet Fæ,

— dein fuktibus —

allerede et Skridt videre end det andet Fæ

— — — atqve ita porro

Pugnabant armis —

Et stort Skridt; men det stærke, de articule-

rede Lydes Opsamling og Forbindelse til et Sprog.

Nu gif Kulturen frem i en rask Gang:

— dehinc abscistere bello —

ikke efter Dyrenes Analogie:

Oppida coeperunt munire et ponere leges, ne  
quis fur &c. —

endnu mindre. — Frygt for Uret opsandt Lovene om  
Ret og Billigt:

Nec natura potest justo discernere iniquum  
&c. Hvor er her nogen Analogie med Dyrene? —

Nei, at Mennesket kan begaae Selvmord, det er en

Følge af hans Forret for Dyrene, af hans eleverede

Phantastie, som forøger hans nærværende Onde, af

hans Forudseenhed som lader ham befrygte det tilkom-

mende. Hvad skulde bevæge Dyret til Selvmord,

som har intet af alt dette? — Hvorledes kan desuden

det som Forf. her siger om Dyrenes Analogie med Men-

nesket, bestaae med hvad som forekommer S. 20

”man siger: Mennesket har ligesom de umælede Dyr

man hans Igiendrivelse. ”Men (siger han) jeg me-

”ner tværtimod, Mennesket slet ingen bestemt Drift

”eller Tilboielighed har til Livet. Hos ethvert Men-

”neske reiser sig Tilboielighed og Afstye for forskellige

”ting, alt efter som Menneskets Forstand dommer

”dem at foraaarsage ham enten Behag eller Mishag.

”Efter som nu et Menneskes individuelle Stilling til-

”byder ham Fornoielser eller Ubehageligheder, deref-

”ter bliver og Livet selv en Gienstand enten for hans

”Attraae eller Afstye. Den muntre Lykkelige finder

”Livet elskværdigt, ønsker at nyde det bestandig; den

”traurige derimod, der synes at forfølges af en ublid

”Skiebne, hader Livet, ønsker at døe heller i Dag

”end i Morgen. Dette er identiv! det Rigtige

og Grundede, men modsiget det som ovenfor er sagt

om Menneskets Analogie med Dyrene. Selvmords

Moralitet hjælper det lidet at disputere om in ab-

stracto. Selvmorderens individuelle Stilling afgjør

Alt, og den kan ingen i det Øieblik han er Selvmor-

der, domme om uden for ham. Ligesaa individuelle

og vanskelige at opdage ere Aarsagerne til Selvmord,

og beree ofte paa Selvmorderens øiebliklige Forfat-

ning, hvori hans opbragte Indbildningskraft anseer

det bekiendte skönt ringere, men nærværende Onde,

for større end det værste ubekiendte. Man har seet

Soldater, som fortes til Epidemopladsen, at styrte

sig i Karalen for at befrie sig fra det første Onde som

var trykkende og bekiendt, og derfor i hans Phantastie

større end Døden.

Nogle holde Selvmord for en Sygdom, eller ret-

tere sagt, for at grunde sig i Legemets syge Tilstand.

For Forfatter mener nei. ”Var Selvmord en Sygdom,

(siger han) saa skulde Lægerne vel kunne helbrede den.

”Men naar en Sindssyge kunde de intet udrette. De

”vise den Ulykkelige derfor med Føie fra sig. Men

”(lægger han til), uagtet Selvmord ikke ligesom er

" en Virkning af nogen Sygdom, saa vil jeg dog  
 " gierne tilstaae, at adskillige Sygdomme kan have en  
 " fiern Indflydelse derpaa. Bisse Sygdomme gjøre  
 " Mennesket tungsinnet og misfornøiet med Livet i Al-  
 " mindelighed. I Særdeleshed er det Tilfaeldet med  
 " visse ulocalte Onder, hvis egentlige Sæde Menne-  
 " sket ikke saa let kommer efter, og derfor heller ikke  
 " kan søge Lægemidler imod. Men nærmere frembrin-  
 " gende, eller dog i højeste Grad medvirkende Årsaa-  
 " ger til Selvmord ere falske Religionsbegreb, som saa  
 " mange Mennesker i deres Barndom og første Ung-  
 " dom indsee. O! hvor mange have ikke besluttet det  
 " gyselige Skridt formødest Tvivl og Religionskrup-  
 " ler! hvor mange havde aldrig fattet, mindre udført  
 " det frygtelige Forsæt, hvis de havde haft fornuftige  
 " Religionsbegreb! Forf. opregner nogle saadanne  
 " Religionsbegreb; hvoriblandt dog maatte findes de,  
 " som mere ved Misbrug og vrang Anvendelse, end af  
 " sig selv kunne være saa farlige.

Endelig om de forskellige Begreb, man til adskillige  
 Tider og hos forskellige Nationer har gjort sig ikke  
 alene om Selvmords Moralitet, men ogsaa om dets  
 psykologiske Rilder, da man paa een Tid har troet,  
 det forraadte Mod og Standhaftighed, paa en anden  
 Tid en feig og frygtfuld Character. Forf. udleder denne  
 Forskellighed af den forskellige Lovgivning; og ivrer  
 til Slutning imod Forbud imod Selvmord og Straffe  
 derfor, hvilke han mener, snarere befordre end hin-  
 dre det.

Bidrag til Hr. General-Admiral Lieutenant  
 Greve Friderich Danneberg Samsøes Lev-  
 nets Beskrivelse samlet af Herman Treschow,  
 Professor i Theologien og dansk Sognepræst ved  
 Garnisons Kirken. Kiøbenhavn 1796.

General-Admiral Lieutenant Grev Danneberg  
 Samsøe er yndetlig en af Danmarks store Mænd,

som i Virksomhed og Gavnlighed har haft Saa sine  
 Lige; men hvis Liv tillige har været udsat for saa  
 mange Lykkens Afverlinger, saa mange Fiender og  
 Forsølgelser, at en troe og upartisk Fremstilling deraf  
 nødvendig maa interessere enhver Menneskeheds og  
 Fædrelandets Ven. Hr. Prof. T. lover vel ikkun  
 Bidrag til samme; og en fuldstændig Levnetsbeskri-  
 velse var det vel ogsaa endnu for tidlig at tænke paa.  
 Men selv dette Bidrag er et saa vigtigt historisk Mo-  
 nument, at vi maatte ønske, vi havde mange med  
 saadan Flid og Sandhedskierlighed samlede og opteg-  
 nede Beretninger om vore store Mænd. Sine Kilder  
 angiver Hr. Forf. at være, dels Documenter fra Ar-  
 chiverne, saavidt disse have været at finde, dels Op-  
 tegnelse af den Sal. Greve selv, dels endelig Be-  
 retninger af deres Mund, som daglig omgikkes ham.  
 " Saavidt (siger han) det har været muligt, i en  
 " Mands Liv og Handlinger, som i Henseende til de  
 " betydelige, offentlige Poster, hvilke han beklædte,  
 " ikke kunde andet end være sammenfattede med An-  
 " dres, har jeg, hvor disse Personer ikke behøvede  
 " at nævnes, med Tavsshed forbigaaet dem. Ikkun  
 " der, hvor hans Uskyldighed burde lægges for Dagen,  
 " har jeg været nødsaget til at nævne de Navne som  
 " jeg havde ønsket at kunne udelade, men haaber at  
 " have gjort det med saa megen Skaansel som mulig.  
 " Min Hensigt var ingentunde at dadle andre, men at  
 " befrie en uskyldig Mand fra ubillig Dadel; ikke at  
 " fornærme nogen endog \*) hans Uvenner selv, men at  
 " ophjæ andre's Fornærmelser imod ham. Jeg kan  
 " ikkun udtegne nogle enkelte Tildragelser af dette paa  
 " vigtige Tildragelser saa frugtbare Liv, for at gjøre  
 " Læserne opmærksomme paa det Hele, og begierlige ef-  
 " ter at læse dette lille Skrift selv.

\*) Vær hedde: end ikke.

Greve Danneffiold blev født den 1 November 1703 hen ved 4 Maaneder efter hans Faders Død. Faderen var General Feldtmarfalk Christian Gyldenlove, Moderen Dorothea Krag, Enke af Geheimeraad Jens Juul. Indtil hans femte Aar var han saa svag, at han ikke kunde staa alene, og hans Ledemodet bestandig maatte omvikles med noget Stift. Denne Svagthed affjalp et Myrebad som han daglig to Gange brugte. I sit niende Aar blev han tilligemed sin ældre Broder sendt til Engeland, hvor han i Oxford lagde sig efter allehaande nyttige Videnskaber, især de som angik Søevæsenet, Skibsbyggeriet og Mechanik, hvortil han stedse havde stor Lyst. I Engeland forblev han, indtil han havde fyldt sexten Aar, drog derpaa igiennem Frankrig til Holland, hvor han især besøgte Skibsverfterne for at udbrede sin Kundskab i Skibsbyggeriet, og kom tilbage i Aaret 1721, da han var atten Aar gammel.

Ved Begyndelsen af sin Lykkes Bane i Fædrelandet, sandt han saa mange Hindringer for sin Forfremmelse og saa mange mægtige Modstandere, at han efter saa Aars Tjeneste i Landetaten, hvoevend han tilfattede en ikke ubetydelig Deel af sin Formue, erholdt ufornodentlig sin Nisfed, og begav sig paa et lidet Gods i Jylland, Engelholm kaldet, hvor han i Nødsighed endnu mere lagde sig efter de mathematiske og andre Videnskaber som kunde have nogen Indsydelse paa Søevæsenet, hvortil hans Lyst endnu stod, omendfiont Omstændighederne hidindtil ikke havde tilladt ham at tage Tjeneste i Søe-Staten. Den Misundelse som forfulgte den unge talentfulde Mand " var ikke " saa meget personlig i Henseende til Greven (siger " hans Levnetsbeskriver) som opvakt hos de øvrige fornemme Familier i Riget imod den Familie han var " af, der havde hidindtil haft Afgang til de første " Vresposter. Disse frygtede ikke for hvad han var,

" men for hvad han kunde blive, og ønskede derfor, " saalænge det var muligt, at holde ham tilbage. Der- " til kom endnu dette, at da han, som ønskede at giøre " et Baly efter sit Hierte, havde undslaaet sig for at " modtage et Parti i en stor og da meget gieldende Fa- " milie som blev ham foreslaget, havde dette saaledes " opbragt Familien, at den siden den Tid stedse var " ham imod. Greven havde nemlig i Aaret 1724 indladt sig i Ægteskab med Dorothea Comtesse af Bedel-Bedelesborg.

Samme Skiebne blev endnu ved at forfølge ham i Begyndelsen af Christian den Siettes Regiering, og for at komme i Tjeneste, blev han nød til at tage imod en Plads som Assessor i Høieste Ret. Dog varede det nu ikke længe, førend Kongen selv fik Leilighed over Taselet at kiende hans Indsigter i Skibsbyggeriet, og befalede ham at tage Sæde i Søe-Commissariatet 1731; og saa Aar derefter, da General Levenern afgik fra Obersecretariatet ved Søe-Ørten i Aaret 1735, kom Danneffiold i hans Sted, og fik den hele Bestyrelse af denne Etat.

Han begyndte strax paa Dokkens Bygning; og i 5 Aar blev dette store Værk færdigt. Hans Levnetsbeskriver forklarer ikke alene de mange Vanskeligheder, han havde at kiempe imod fra Naturens Side, men ogsaa de ubehagelige Hindringer hans Modstanderes Indvendinger, deres ofte igientagne Angreb, ja næsten Alles Paastand, at Tingene var umulig og at de derpaa anvendte Penge vare spildte, lagte i Veien for ham. Jeg vil ikkun anfere een Omstændighed, som tillige sætter Mandens uegennyttige Character i Lys; hvorved jeg betiener mig mest af Forfatterens egne Ord. Aaret efter at Arbeidet var begyndt, frembrød om Natten en Rilde med stor Magt, som syntes at skulle have standset Arbeidets videre Fremgang. Men da man endelig sandt Rildens

Udspring, blev den indfattet, og Vandet malet ud, hvilket endnu seer, saa at den aldeles intet hindrer. Dersefter da man mærkede, at det var en salt Kilde, troede Greven at den kunde tilvelebringe stor Nytte for Landet. Efter at den derfor var af Kynbige blev prøvet og befundet god, talte Greven med endeel af de da værende anseelige Kiøbmand, Fabritius, Wæver og flere, og bragte det saavidt, at disse indgave under deres Hænder det Forslag, at naar Kongen vilde forbyde Lüneborger Salts Indførsel i Sialand, Fyen og Jylland; forbandt de sig til, af denne Kilde at fæsse Salt, der skulde efter Prøve findes ligesaa godt, at sælge det ringere end det Lüneborgske, og endda betale en anseelig Sum til Kongen. Imedens dette stod i Underhandling, fik Greven et Tilbud fra Lüneborg, at dersom han vilde see til at faae denne Sag neddyffet, skulde 30000 Rdlr. staae til hans Tjeneste. Omendskiønt Greven altid trængte til Penge, var hans Patriotismus dog ikke tilfals. Han glemte derfor dette Brev saalænge, indtil Tingen var saavidt, at han skulde forestille Kiøbmændenes Forslag for Kongen. Da han havde forestilt Sagen, og Kongen blev meget glad derover, sagde Greven: "Med alt dette, Deres Majestæt, troer jeg ikke, at Sagen kan sættes i Værk." Kongen, forundret herover, spurgte om Aarsagen. Greven viiste ham derpaa Brevet, sigende: Det, som jeg ikke har modtaget, vil maaskee en anden modtage, og sege at forhindre det. Kongen smilede derved og sagde, at det havde ingen Nød. Imidlertid kom der efter nogle Maaneders Forløb en Kongelig Resoluition, som ophævede dette Saltværks Anlæggelse, og saaledes pumpes det Vand ud til ingen Nytte, som maaskee med stor Fordeel for Landet kunde være brugt. Den hele Udgift til Dokkens Bygning beregnes her til 230000 Rdlr. — Jeg forbigaaer de adskillige Commissioner, som i Anledning af saavel hemmelige som aabenbare Klager over hans

Bestyrelse af Søs-Etaten, bleve nedsatte over ham; hvoriblandt den sidste i Aaret 1741, som varede i 7 Maaneder, er den mærkeligste, men endtes dermed, at Kongen skienkede ham 7000 Rdlr. aarlig, som skulle ansees for 1 pr. Cent af det han havde sparet i de paa Søs-Etaten anvendte Udgifter, og hans Enke en aarlig Pension af 4000 Rdlr.

I Begyndelsen af Friderich den Femtes Regjering maatte han forlade sin Post, da han ikke vilde følge en af Admiral Rosenpalm udfæstet Plan, hvorved denne formeente at kunne udrette det samme ved Søs-Etaten som Dannefeld, med 100000 Rdlr. mindre. Hvor slet denne Plan blev udført, sees deraf, at da Greven i Aaret 1749 spurgte Kongen, om Admiral Rosenpalm havde sparet den belovede Sum, svarede Kongen: "Nei, jeg har tvertimod givet mere til;" og da Admiral Rosenpalm erindrede Kongen om sit Løfte for dette Projects Udførelse, at giere ham til General Admiral Lieutenant, svarede han: "De lovede Hr. Admiral, at spare mig Penge," og holdt det ikke. Vi ville derfor glemme vort Løfte paa begge Sider. Greve Dannefeld fik saaledes sin Afseede, og Kongen satte med egen Haand denne Aarsag ind i Afseeds-Concepten: "at fordi han efter den Plan, som i Søs-Etatens Sager skulde følges, ikke efter sine Indsigter troede at kunne tiene med Nytte, saa fik han hermed i Raade sin Afseede."

Han drog derpaa til Altona, hvor han levede adskillige Aar med en talrig Familie af Børneborn, indtil hans Svigersøn tog Tjeneste i Admiralitetet, da han fulgte med ham til Kiebenhavn, og opholdt sig i Søllerød indtil 1756, da han købte sig en Gaard i Aarhus, hvor han fordrev Tiden med mathematiske og physiske Studeringer, samt Musik, og stræbte saavel at bringe sit Gods (Marseliusborg) i bedre Stand, som at afbetale sin Gæld. Her forblev han indtil

1760, da ham blev tilbudt at gaae til Sorøe som Oberhofmester.

Hvorledes han i denne nye Post søgte at gjøre sig fortient af Academiet og dets Elever, fortienter at efterlases hos Forfatteren selv. Han dølger vel heller ikke hans Svagheder, hvoriblandt hans Forkierlighed ser visse Professorer, der opvakte ham selv mange Fortrædeligheder, hvilke tilsidst gjorde ham kied af sin Post. Hertil kom, at Hoffet selv var bleven kied af hans igientagne Forestillinger og Forslag til Academiets Opkomst, og gierne gav ham sin Afseed, da han forlangte den. Men herom var maaskee meget mere at sige, dersom alle Omstændigheder vare noksom bekjendte.

I Begyndelsen af nuværende Regiering fik han Befaling at tilkiendegive sine Tanker om Landets da værende Tilstand i Almindelighed; hvilket han gjorde i et P. M. af 23 Januarii 1766, og tilstillede Kongen et andet blot Søe-Etaten betræffende af 22 Februarii. Dette, som indeholdt adskillige af Greven gjorte Anmærkninger i Henseende til Marinen, forarsagede en temmelig hæftig Strid mellem ham og daværende Obersecretair i Søe-Etaten Hr. Geheimeraad Rosenkrantz. De derhen hørende Erklæringer og andre Bilage findes anførte i et Skrift som udkom i Aaret 1790 under Titel: *Efterregning om den danske Søe-Etat fra forrige Tider*, hvor hans Levnetsbeskriver dog savner et Actstykke, som han her meddeler under Lit. E. Om Striden selv yttres han sig blot med det Ønske, at den Samling af Acter bemeldte Strid vedkommende, som først udkom 1790, havde været udgivne medens han endnu levede, og kunde forsvaret sig.

Strax herefter, da han var reist tilbage til Aarhus, og tænkte paa intet mindre end at gaae i Tjeneste igien, blev han kaldet tilbage ved et egenhændig Brev fra Kongen, hvori han blev befaleet ufortøvet at komme til Kiøbenhavn, da Kongen havde

vigtige Ting at tale med ham om. Han reiste strax, og blev ikke alene indsat paa nye ved Søe-Etaten som Obersecretair og Surintendant de Marine, men ogsaa beskikket som Statsminister med en Gage af 8000 Rld. Men det varede ikke meget over et Aar, inden han fik en ligesaa usfordentlig som krænkende Afsted, da han den 26 October 1767 i et fransk Brev, underskrevet med Kongens Navn, fik Ordre inden tre Dage at forlade Byen og forsoie sig til Marcelliesborg, med den Pension af 7000 Rdlr. aarlig, som han tilføren havde haft. "Saaledes endte da — at jeg skal betiene mig af hans Levnetsbeskrivers egne Ord — "Grev Fridrich Danneviold Samsøe sin ærefulde, og "ved mange Lykkens Afverlinger udmærkede Bane. "Saa iblandt Fædrenelandets fortiente og berømte "Mænd have i Kundskab, Virksomhed, en adelig "Tænkemaade og redelig Character overgaaet ham. "Han havde ligesom ethvert Menneske, sine Feil og "Skæbeligheder. Den Hidsighed som saa naturlig "følger den meget Virksomme; den Paastaalighed paa "sine Meninger og engang fattede Beslutning, som "ikke sjelden findes hos den redelige, faste, og efter sin "Overbeviisning handlende Mand, og en alt for stor "Godtroenhed i Henseende til dem, som ofte misbrugte den til hans egen Skade, vare de fornemste. "

Han døde af et Slag den 18 Julii 1770 nær 67 Aar gammel, og efterlod sig af ni Børn ikkun en Datter som endnu lever. Hun modtog efter sin Fæder en Gield af 16 til 17000 Rdlr., som hun paa en roesværdig Maade og ved at leve indskrænket, har afbetalt indtil paa 2000 Rdlr. nær, der endnu staae tilbage, men som hun haaber tilligemed det øvrige at kunne afbetale.

Det øvrige af Skriftet er bestemt til at forsvare Greven imod adskillige Feil man har tillagt ham, eller i det mindste at sætte disse Feil i det mindst ugunstige Lys. Saaledes har man beskyldt ham for Intolerance

i Religionen, fornemmelig i Anledning af de Stridigheder han havde med Prof. Basedow. Hr. Forf. fortæller i denne Anledning følgende løierlige Anecdote. "Da Basedow en Dag ved Grevens Bord, hvor Prof. Suedorff samme Gang spiste, paastod at de smaa Børns Daab var urimelig og ugrundet, og Greven modsagde ham, anførte han til sit Forsvar Math. 28 Kap. 19 B. hvor det hedder: "Læret alle Folk og døber dem. Greven som forstod meget vel græsk, og havde læst sit nye Testamente i dette Sprog, paastod strax, at det græske Ord burde ikke oversattes lærer, men gjører dem til mine Disciple. B. nægtede dette, hvorpaa Greven stod siltende op fra Bordet, og hentede et græsk nyt Testamente for at overbevise ham. Da Prof. Suedorff saae Greven komme tilbage med det nye Testamente, sagde han: Deres Excellence har umaget sig forgæves, Prof. B. kan ikke læse Græsk. Videre har man bebrejdet ham, at han ikke let kunde glemme Fornærmelser og søgte at hævne sig paa dem som havde gjort ham imod. Dette viste han ogsaa imod Basedow, da han ikke alene søgte at skaffe ham bort fra Sørøe Academie, men ogsaa, da B. havde erholdt et Professorat i Altona, gjorde i Aaret 1767 medens han var i Statsraadet, Forslag om at fordrive ham derfra. I det øvrige seer Hr. Prof. at forklare hans Strænghed, fornemmelig imod Commandeur Benstrup, som i sin Tid gjorde saa megen Opsigt, af hans Strænghed overhovedet i Embedsforretninger, og Jver for Kongens Tjeneste, og vil af Archivacter bevise, at denne Mand ikke blot efter en Caprice fra Grevens Side blev gjort ulykkelig, men af Commissionen og Conseillet blev erkiendt skyldig. "I en anden Sag derimod (siger Hr. Prof.) kan Greven neppe undskyldes for at have viist al for megen Strænghed, nemlig i Sagen imod Capitaine Lütken, som i Aaret 1736 fik sin Afsted, fordi han ikke vilde underskrive

sine Medcommissariers Betænkning angaaende Orlogsskibet Sextus, og indgav til Kongen sine Betænkninger derimod. Thi omendskint den over ham nedsatte Krigsret dømte ham i Folge Lovens 1 Bog 1 Kap. 6 Art. og den 182 Søe Krigs Artikel, og Forord. af 24 December 1710 til at have sin Charge forbrudt, er det dog haardt at straffes, fordi man ikke er af lige Mening med andre; og dette kunde uidentviol og burde Greven afsværget. Den Lütkenke Familie er, saavidt jeg veed, adskillige Documenter, som skulde udbrede et ganske nyt Lys over denne Mands saavel som over Commandeur Benstrups Sag, dersom de bleve bekiendte. Sal. Capitaine Lütken giver det selv at forstaae paa adskillige Steder i sine Skrifter.

Jeg forbigaaer mange herlige Træk af denne store Mands Character, da jeg besygtter allerede at have været for vidtloftig.

De tilføiede Bilage udgjøre ikke den uvigtigste Deel af Skriftet. Lit. A. indeholder Beretning om, hvad Grev Dannekiold i de Aar han var første Deputeret i General Land-Deconomie- og Commerce-Collegium, har enten foreslaget eller iværksat til Handels og Fabrikernes Fremme, uddraget af dette Collegiums Protocoller ved Hr. Secretair Pram. Lit. B. I. — kaldes urigtig i Fortalen Lit. A. — er et kort Udtog af hvad Sal. Grev Dannekiold har udrettet ved Søe-Staten fra Aaret 1735 indtil 1746. Det er opsat paa Fransk, og skrevet med Grevens egen Haand, uviist paa hvad Tid, da det ikke er dateret, og til hvad Brug, da ingen Person nævnes som det har været bestemt for. Hans Levnetsbeskriver formoder, at det er skrevet strax efter at Greven ved Kong Frederich den Femtes Regierings Tiltrædelse kom ud af Tjenesten, og til Underretning for en eller anden, som enten har anmodet Greven derom; eller som han troede at han skyldte den, og paa Sprogets Begne vilde lette Umagen med at læse samme; thi Saa el-

Rede ellers mere og skrev bedre deres Modersmaal end Greven. En dansk Oversættelse deraf har Hr. Prof. besørget og meddeelt under Lit. B. 2. Og for at bestyrke Sandheden af hvad deri er anfert, har han tillagt Lit. B. 3, et kort Udtrøg af det Kongl. Admiraltiets og Commissariats Collegii Protocollet, hvor for ethvert Aar det vigtigste, som i Grev Danneberg's Tid, da Sø-Etatens Bestyrelse var ham betroet, er foretaget til Marinens Forandring og Forbedring, opregnes. — Lit. C. Kongelig Resolution paa Commissions Forretningen af 28 April 1742. Er den Resolution, hvorom i Recensionen er meldt, som paa saa ærefuld en Maade for Grev Danneberg og de Officerer som havde arbejdet under ham, gjorde Ende paa den langvarige Commission, som var nedsat over hans Administration. Lit. D. hans Afsked fra Sø-Etaten, da han ikke vilde følge den af Admiral Rosenpalm udkastede Desparelles Plan, ved Marinen. Lit. E. indeholder Danneberg's Forsvar imod de ham af daværende Obersecretair i Sø-Etaten Geheimeraad Rosenkrantz giorte Beskyldninger, hvilket Document (som tilforn er sagt) savnes i de Efterretninger om den danske Sø-Etat fra forrige Tider, som udkom 1790. Dertil er søiet en Kongelig Resolution, at dette Forsvarsskrift maa communiceres Geheimer-Conseilet, saavel som Admiraltetet og General-Commissariatet, og henlægges i Archiverne til Grevens Forsvar baade nu og i Fremtiden. Lit. F. er vor nu regierende Konges Befalning ufortøvet at komme til Kiøbenhavn, da Kongen havde meget vigtige Sager at tale med ham om. I denne Kongelige Skrivelse kaldes han, Gaaadens Skaber. Lit. G. meddeler to Kongl. Reskripter, hvorved bevilges den arresterede Commandeur Capitaine Benstrup Pardon og Frihed, efter Grev Danneberg's Ansøgning. Lit. H. og I. ere tvende Taler holdne paa Soree Academie, den første ved Tiltrædelsen til Ober-Hofmester

Embedet, den anden efter hans Kones Død, og hans egen haarde Sygdom: begge i et jevnt og konstkloft Sprog, og med den Betsalenhed, som kommer fra Hjertet og gaaer til Hjertet igien. Endeligen Lit. K. Forfriskt hvorledes han vil have det forholdet efter hans Død med sin Ligfærd.

Skriftet er ziret, foruden Grevens Portrait, malet af Als og stukket af Lahde, med tvende Kobbere, hvoraf det ene forestiller Dokken, det andet der ham paa Jægerspris oprettede Erminde.

Udsigt over den af afgangne Conferentsraad Friderich Adam Müller efterladte Kobberstik-Samling. Kiøbenhavn 1796.

En foreløbig Efterretning om denne Kobberstik-Samling er givet i denne Journals forrige Nargang S. 47 Da blev ogsaa anmeldt, at et fuldstændigt Catalog var forfattet derover, som Samleren ved sin Død blev forhindret fra selv at lade trykke, og som her ved hans Søn Hr. Assessor Müller bekiendtgjøres. Jeg veed ikke at give Læserne noget bedre Begreb om Samlingens Værd og Vigtighed, end naar jeg anfører Udgiverens egne Ord af Fortalen:

”Hensigten med nærværende Udsigt over den af min afgangne Fader efterladte Kobberstik-Samling, er at giøre Videnskaberne og de stionue Konstere Effkere bekiendte med et Værk, hvis Værd bestaaer ikke alene i at være det eneste i sit Slags, men for, nemmelig i at udgiøre et vigtigt Bidrag til Fædrelandets Historie..

”Denne Samling der bestaaer af omtrent 4500 Kobberstik, indsluttede i 25 meget store Folio Bind, har Samleren gjort til et Værk, under Titel af

Pinacotheca

Dano-Norvegica

are incisa

collecta et in ordinem redacta

Friderico Adamo Müller  
H vniæ MDCCLXXXI.

" Dette Bærk indeholder en fuldstændig Samling  
" af alt, hvad Danske Kobberstikkere i deres Konst  
" have frembragt, og alt hvad udenlandske Kunstnere  
" have stuet, der paa nogen Maade angif Danne-  
" mark. "

" En vedholdende Flid og uafbrudt Lyst har gjort  
" det mueligt, med betydelige Omkostninger, at bringe  
" Samlingen i en Tid af 50 Aar til saa høi en Grad  
" af Fuldstændighed, at der ikkun gives nogle enkelte  
" til Samlingen hørende Kobberstik, som, fordi ingen  
" Leilighed har frembudt sig til deres Anskaffelse, ei  
" findes i samme. "

" Bærket er saaledes inddeelt, at i 15 Bind in-  
" deholdes Portraiter af de danske Konger, de hel-  
" stenste Fyrster, af Adelsmand, Geistlige og Bersli-  
" ge, og i de øvrige 10 Bind, Prospekter, Feldtslag,  
" Mindesmærker, Optog o. s. v., hvortil endnu kom-  
" mer et Tillæg af danske satiriske Kobbere. Stykkerne  
" ere fastgjorte paa stort, fransk Papiir, Bærket er pry-  
" det med Titelskobbere, forskjellige til enhver Afdeeling,  
" og det er indbunden i siirlige Marmorbind. "

" Ikke alene til Fædrenelandets Konsthistorie fin-  
" des i dette Bærk et vigtigt Bidrag, da Samlingen  
" selv giver en riig Forraad af betydelige Hielpemidler  
" til at beskrive Kobberstikkonstens Begyndelse og Frem-  
" gang i Danmark, og den over samme udsørlige  
" haandskrevne Fortegnelse kan bevogtes, som et fuld-  
" stændig Lexicon over de danske Kobberstikkernes Konst-  
" flid; men endog til Fædrenelandets Historie i egent-  
" lig Forstand kan Bærket ei anses at være en ube-  
" tydelig Kilde, da heri findes paalidelige Underretnin-  
" ger om adskillige ikke uvigtige, siønt lidet bekendte  
" danske og norske Mænd, om fremmede Kunstneres  
" Forbindelser med Danmark, om Stæders og Byg-

" ningers forudms Udseende og gradvise Forandring,  
" om Armeers og Floders Stillinger, om mærkværdige  
" Optog ved store Høitideligheder, om Oldtidens nu  
" ubekendte Mindesmærkers Tilværelse m. v. "

" Samlerens Hensigt var, at bringe Samlingen  
" til den Grad af Fuldstændighed, at den kunde gavne  
" dem, der dyrke Fædrenelandets Historie, og i den  
" Bedidsked, steds at komme sit Niemeed nærmere,  
" fandt han Belønning for sin Møie. Saaledes for-  
" enede han det Nyttige med det Behagelige, og dan-  
" nede et Bærk, som gjør Fædrenelandet Ære, gav-  
" ner Vidensfaberne, og hædrer hans Indsigter og Smag. "

Til Slutning meldes: at nærværende Samling  
endnu fortsættes.

## VI.

Advarsler for Pædagoger, (udtagne af Salomon

Gesners Liv, ved Hottinger). Zürich 1796.

Gesners tidligste Ungdom opvakte just ikke store For-  
ventninger. Til Ulykke maatte det seie sig saa, at hans  
første Forbindelser lagde ikke ringe Hindringer i Veien  
for hans Lands tidlige Udvikling. Hans Huusun-  
derviisning var overdraget til en Geistlig, som efter  
deres Udfigende der have kiendt ham, var en Mand  
uden Kundskaber, uden Politur, uden Forstand, og  
kort: iblandt sine Embedsbrødre af negativ Værdi en  
af de usleste Trostere. Dethos besøgte han de offent-  
lige Skoler, hvori Underviisningen dengang ene og  
alene indskrænkede sig til Begyndelsesgrundene i det  
latinske og græske Sprog. Methoden var, efter gam-  
mel Snit, trukken over Listen af en mindre skoleret,  
end stivsinndig og pedantisk Normalitet. Hufommelsen blev  
fuldproppet med Ord, næret med Phraser, qvalt med Neg-  
ler, og bestormet med en Terminologie, hvis Mening Læ-  
reren aldrig fik det Indfald at forklare, eller at oplyse dens  
Nødvendighed af Takningens og Talens fimpfte Love,  
og hvis rene Binding, naar det gik godt, var en af



uligartige Bestandsdele sammensliffet, broget Vanskabning, som man kaldte **Stil**.

En saa seilagtig Methode var, efter Hovedernes Forskiel, ogsaa i sine Virkninger forskiellig. Det blot mekaniske Hoved, som samler uden at betragte, og anvender uden at tænke, gier sædvanligen de hastigste Fortskridt; men dets Maal ligger ikke langt borte. Da Hufkommelsen har taget dets hele Virksomhed i Beslag, saa fatter det saa meget hastigere, og bevarev saa meget troligere; men det fatter uden at begribe, og seer af Alt ikkun Overfladen. Saadanne Børn spille ikke sielden den første Rolle i Skolen, og i Livet, til nette Jagttageres Forundring, den sidste. Det philosophiske Hoved og ægte Sproggenie, hvis Hufkommelse holder lige Skridt med Forstanden, og ved denne holdes tilbage eller lettes, efter som Lys eller Mørke hersker i Begrebene, bliver langt tilbage efter hin, saalænge han i Konstordene intet opdager uden tankeløse Toner, i Reglerne intet uden Egensind og Vilkaarlighed. Men saasnart han aner den skjulte Mening, begynder han for sig selv i Stilhed, det som Læreren burde giøre, at philosophere. Da ere hans Fortskrit raske og forførdelige, og i hans Hoved følger paa et langt Mørke en kort Skimring, og pludseligt Lys. Men indtil denne Tidspunkt er det hans sædvanlige Lod, at mistændes og nedstedes i Klasse med de stupide Hoveder. Saaledes gif det den berømte Breitinger, Bodmers troe Medhjælper i at rense den tydske Poesie og det tydske Sprog. Skoleraadets Forhandlinger i Zürich giemte en ham angaaende Anordning, hvorefter dette haabeløse Darns Forældre skulde alvortlig formanest at bestemme ham til en anden Levemaade, efter som han ikke duede til Videnskaberne.

En anden Klasse fortrinlig gode Hoveder, men hos hvilke Phantastien delev sine Nettigheder med Forstanden i lige Dele, er endnu værre faren med saadan en

Underviisning. Da de ikke lade sig nøie med det Sande uden det Skionne, eller med Begreb uden Billeder, saa komme de ikke engang i Fristelse til at bøde paa det Manglende i Læremethoden ved egen Speculation. Derimod veed de ret godt at holde sig fædesløse for Skolepensets Tørbød og Kedsomhed ved deres vevre Indbildningskrafts søde Drømmerier, eller ved et og andet Slags Udspredelse. En af disse var Gesner. Hos ham yttrede sig meget tidlig en afgiort Hang til de dannende Konster. Som fordem Lucian, forarbejdede han i sine Læretimer mangehaande Billeder og Grupper af Menneker, Dyr og andre Væsener, af Bor; og ligesom Lucian, blev han hyppig af Læreren mere smertelig end behagelig belønnet for sin Konstflid. Men det hielp kun lidet. Neppe havde den lille Billeddanners bestraffede Hænder styrket sig til nye Virkekraft, saa begyndte de og deres forrige Epil paa nye, og hver Gang kom han hjem, om ikke med en smuk Kram Gloser og Regler, dog i det mindste med et smukt Udbytte af Borfigurer, for dermed at glæde sine smaa Søstre. Til denne Drifts Tilfredsstillelse vare hans fleste Ledighedstimer, hvert Øieblik han kunde vinde fra sine Forretninger, opofrede, og enhver Skilling af hans Sparebøsse blev giemt hertil.

Denne den lille Gesners første Enghel gjorde snart en anden Selvskab. Et lykkeligt Tilfælde havde spillet ham en Robinson Crusoe i Hænder, og strax blev den lille Konstler ogsaa Skribent. Nu gif af hans Hoved en Robinsoniade efter den anden frem, og hans Hænder skreve alt hvad Papiet kunde holde. Men ogsaa denne hans unge Kræfters Øvelse gjorde ham snart kummer, og han var giemme ved sit nye Autoriskab ikke bedre faren, end i Skolen ved sin Konstdrift. Hans Lærer, som mødte ham paa denne Veie, benyttede ikke denne Opdagelse saaledes, som en Mand

af Forstand og Indsigter vilde have nyttet den. I Stedet for at glæde sig over denne Virksomheds Udtrelse hos et hidindtil for dovent og arbejdsløse holdet Børn; isædet for deraf at drage de fornødne Data til at vurdere hans Talenter og viseligen! at lede hans Tilbæieligheder, overveiede han ene og alene den mægtige Skade, som saadant Lysthaverie useilbar maatte gjøre de gamle Sprogs Studium, eller meget mere Neglernes og Glosernes misfornede Kundskab. Han besluttede derfor, paa engang at nedlaae denne Gang ved en Overvægt af ubehagelige Fornemmelser, og betalte denne Auctorskabets Førstegebrø med en Honorants, hvorved mangen begyndende Skribent ikke længe skulde have ubholdet det. Men Middelet var ikkun beregnet paa et eenfoldigt Lam, og ikke paa et Hoved, hvori et af de største Genier slumrede. Saa lidet ogsaa Gesner dengang vidste af metaphysiske Distinctioner, saa undgik ham dog ikke det Tilfældige i saadant Sammenhæng af Aarsag og Virkning. Han blev ved herefter at drive sit Værk, kun forsigtigere, ikke downere. Frugten af denne hemmelige Flid var en Mængde Ungdomsforøg i dette Slags, hvoraf han kort for sin Død har overgivet et mægtigt Stød til Jlden. Om deres Indhold og Mand er intet videre bekiendt, end at hans Robinsoner vare alle stærke Tobaksrøgsgævre, og at han lod Hav og Himmel dygtig storme.

Disse Bishyllers Indflydelse paa hans Sprogkundskab blev Dag fra Dag kiendeligere, og Skaden af en fuldkommen Forsømmelse af Sprogementerne faldt alt mere i Pine ved hans Oprykken i enhver følgende Klasse. Lærerne troede at bygge paa et Fundament; og da Stenene sank, erklærede de Grunden for sandig. Klagerne over Drengens Udygtighed og Stupiditet toge til og bleve lydeligere, og Forældrene sattes i den største Bekymring. Nu tænkte man at bøde paa det stakkels Børns naturlige Uformuenhed ved en meer end sædvanlig Anstrængelse af Flid, og lod intet Mittel usor-

øgt, som i Følge Kundskab om denne Alder lod haabe nogen Virksomhed. Engang blev i det Gesneriske Huus et Giestebud anordnet ved en vis høitidelig Anledning. Ved denne Leilighed forkyndtes den lille Pøg, som Tænderne allerede løbe i Vand paa ester en 'lækker Mundfuld', den frække Trusel, at, naar hans næste Skolethema ikke faldt ulige bedre ud end sædvanlig, vilde han ikke faae det mindste enten at see eller smage af alle de forhaabede Herligheder. For at afvende denne Ulykke, faldt Gesner paa et besynderligt Indfald. Paa den 'til Themet's Udarbeidelse bestemte Dag, ridsede han sig med en Pennkniv i Haanden og skrev med sit Blod nogle Linier paa Papiret, hvori han overgav sig til vor Herre som hans Eiendom til evige Tider, dersom han lod ham det forestaaende Arbeide lykkes. Med dette Papir i Lommen begav han sig trostigt til sit Arbeide. Men Anviisningen kom fra Himmelen med Protest tilbage. Themet vrimsede af grove Bommerter, og den nederste Plads, og oven i Riabet en søelig Tugtelse, var Enden af Dramet, hvoraf Gesner havde drømt sig en gandske anden Udvikling.

Hans franske Biograph paastaer, at selv Bodmer, som havde vækket saa mangt et godt Hoved, og hyppig blev besøgt af hans Fødestads Ungdom, havde bedraget sig i Gesner. Han forsikrer at vide det fra god Haand, at den sidste Fader havde ført sin Søn til denne berømte Medborger, og bedet ham at gjøre Forsøg, om ikke nogen Funke af slumrende Anlæg kunde fremdrives af ham. Efter en kort Prøve havde Bodmer sendt Drengen tilbage til sine Forældre med den trostløse Forsikring, at de ikke maatte udstrække deres Forventninger om ham over en Færdighed i at læse og skrive, og de første Elementer i Regnekonsten. Jeg kan ikke sige god for Sandheden af denne Anecdote. Derimod veed jeg fra første Kilde, at Inspector Simler, en ved sin Samlung *Alter und neuer*

Urkunden zur Beleuchtung der Schweizerischen Kirchengeschichte bestendte Lard, opreiste det nedslagne Mod hos Gesners Forældre med de bedste Ferhaabninger. I denne mistkiendte Dreng, sagde han, laae Talenter skjulte, som tidlig eller sildig vist vilde udvikle sig, og have ham langt over hans forroste Meddisciplers Middelmaadighed.

Man har ofte seet, at unge Folk langt bedre bedømmes og rigtigere vurderes af deres Medaldrende og Legebrødre, end af deres Opsynsmand og Lærere. For at vise sig, maa Duelligheder have et Stof, og dette finder det gode Hoved ikke altid ved den første Underviisning, eller om han og fandt det, saa behager det ham maafee mindre, og begge Dele kommer ud paa et. Derimod i Omgang og Samqvem med sine Lige vil enhver vise hvad han har, og snart finde den Plads som tilkommer hans Talenter. Der vil den tilfidsatte Dreng, isald ikke medfødt Blyhed eller legemlig Meen, eller moraliske Feil hindre ham fra at reise sig, see sig tilfidsat mere ved sin negative Gehalt, end ved sine Legekammeraters vilkaarlige Behandling. Den derimod som er de Øvriges Anfører og Kongen i Legen, vil være det mindre ved de Vælgendes blinde Gunst, end ved deres egne Fordeles kloge Beregning. Thi i denne Alder finder Vergierighed og alle de smaa Lidensfaber, som i det borgerlige Selskab saa ofte vende op og ned paa de naturlige Forhold, lidet Spillerum. Drengen søger ikke Illusion, men Nydelse; og den som skaffer ham denne bedre end han selv kan give sig den, staaer han villig tilbage for i Alt. Saa meget i det mindste troer jeg, kan man for vist antage, at Barndommens Burdering altid grunder sig paa Fortrin, om og ikke altid de væsentligste, og at en Dreng som fremtrakkes af sine Jevnlige, aldrig kan være uden Talenter.

Saalidet vi ogsaa veed om Gesners Barndom uden for Skolen, og om hans Forbindelser med andre Børn, saa har man dog bevaret en Anecdote fra denne Tidspunkt, som han vel selv pleiede at fortælle, og som synes mig at bevise, at han allerede den Tid spillede samme Rolle imellem sine Ligealdrende, som han siden paatog sig imellem sine vorne Venner, mere af Feielighed, end af Lyst. Han var nemlig Sæleuideres Sammenkomst, og gav Kryderiet til deres muntre Underholdninger. De troede ikke at kunne nyde nogen Fornøielse suldkommen, naar han ikke var derved, og saasnart han traadte ind, var Alles Opmærksomhed rettet paa ham. Naar han da undertiden enten med Flid tilbageholdt, eller var i en Stemmning som hindrede hans muntre Wittigheds Udbrud, saa søgte de at vække hans Lune ved spøgfuld Drillen; hvortil hans eskværdige Simpelt, hans loerlige Godmodighed, og poetiske Sorgløshed, som ofte kom i en meget morsom Contrast med den conventionelle Belanstændigheds og den borgerlige Etikettes Snerkler, bød dem rigtig Stof. Aldrig var Contrasten mere paafaldende og fornøielig, end naar den gode, fredelige, og af Naturen til at fremstille en Hyrdeverden fuld af Ufsydighed og Cendragtighed, udvalgte og kiendelig stemplede unge Mand kom i Collision med noget, det være hvad det vilde, militairisk. Følgende Anecdote kan tiene til Exempel.

En Trup Dreng, som en Aftenfund havde samlet sig med Gesner, kom paa det Indfald, at bevæbne sig med Flint, Stokke og Pistoletter, lige som enhver vidste at bringe tilveie, og saaledes at gjøre et militairisk Tog igiennem Byens nærmeste Qvarterer. Gesner blev valgt af dem til Anfører. I den faste Tillid, at gjøre sig selv og sin Plads Være, traadte han frem i Spidsen af sin lille Heltefare. Hans Pine havde det meget travelt med Binduerne i de Huse han

drog forbi, men endnu mere med sine smaa Fodder, hvilke han, ser at sætte dem i en ret militaerist Positur, løstede op indtil Midten af Kroppen. Toget gik igiennem en af Byens Hovedgader, hvor adskillige Tiensstepiger vare forsamlede ved en Brønd. Gesner, som glædede sig at have fundet et Theater for sin Rolle, troede sig nu først og anstrængte sig af alle Kræfter, for at give sig et ret martialt Anseende. Med Fornøielse bemærkede han i hans Tilseerinders Ansigter et bifaldende Smil, som da han kom nærmere, paa engang opløste sig, til hans ikke ringe Forbauselse, i en Skaagerlatter, og førend han endnu fik Tid at efterforske Ursagen dertil, blev besvaret i nogen Frastand bag ham med en ligesaa saggrende Latter. Han vendte sig om og blev vaer, at hans lille Hær, som han troede i Hælene paa sig, var en temmelig Stræning langt efter ham. De smaa Skælke havde bemærket, at deres Hovedsmand gandske havde forglemt sine Tropper over at tænke paa sin militaerist Værdighed; og fandt det morsomt at erindre ham om sig paa denne Maade \*).

Denne Anecdote sætter det, i mine Tanker, uden for al Tvivl, at Gesners Jernaldrende langt fra ikke tænkte saa foragteligen om ham, som hans Lærere. De sandt, som det synes, at den Dreng, hvormed hine intet vidste at begynde, var nok at bruge i deres Lege, og skammede sig ikke ved at lade ham den første Plads, som i Skolen stedsse maatte nøies med den sidste. Ogsaa var hans Ulyst til Skolestudier, som vi alt har

seet, ikke Hang til Dovenskab, eller en dumpig Gæring i et tankeløst Hood. Han vilde stedsse giøre noget, men aldrig noget andet, end hvad der behagede ham. Hans Temperaments Livlighed gik ofte indtil Bildskab. Hr. Steinbrüchel erindrer sig endnu det dybe Indtryk, den unge Gesner gjorde paa ham, den første Gang han saae ham. Han var nyelig kommen fra Landet i en høiere Lectie i Skolen, og saae en rødskaldt Dreng, hvis meget betydende Træk og levende Ansigtssfarve faldt ham i Øine, løbe igiennem Skolen. "Hvem er denne Dreng?" spurgte han sine Meddiscipler. "Det er den lille Gesner" var Svaret. — "Og hvem er da den lille Gesner?" — "O! en Tusindsielm og en Galning! du skalde kiende ham." — Han bar just den gang et Vindsel for et dybt Saars Skyld som han havde gjort sig i Haanden. Men den lille Galning syntes lidet at bekymre sig derom.

Da Gesners Forældre saae, at alle Forsøg at bringe deres Søn videre i Skolen, flogte feil, saa besluttede de at gribe til et Middel, som ofte har været saadanne Børn gavnligt, om hvis Fremkommen man allerede havde begyndt at mistvivle. Hvad Omplantning virker ved Vegetabilier, lige det samme formaaer meget ofte hos Mennesker Forandring af Sted og Forhold. Nye Forbindelser og Gienstande frembringe nye Ideer og Indtryk, svække de gamle, og lette just derved Udvikelsen af Dueligheder og Anlag, som maaffee intet uden en ugunstig Ideeforbindelse havde holdet tilbage. En Præst paa Landet, Fader til den

\*) Et Pendant til denne Anecdote har Forf. tilførn fortalt i *Berlinische Monatschrift* (April 1788) efter Gesners egen Mund: "Da han engang gik til en Borgermynstring, og hans unge, allerede forsamlede Brøder saae langt fra Elfskovs og Gratiernes Sanger komme over Skydepladsen i krigist Optog, opstod imellem dem en munter Latter over den kiære, fedelige Soldat. Gesner som heved formodede en Feil fra sin Side, foer, saa hastig han kunde, for at giøre sin formeente Forsæelse god igien, med Glinsten fra venstre Skulder til høire, og blev ikke lidet forbausset, da Latteren derved kun blev stærkere og almindeligere. ."

endnu levende Hr. Canonikus Bogeli, havde ved den sin Søn meddeelte Underviisning opvaft en fordeelig Mening om sine humanistiske Kundskaber og sin pædagogiske Duellighed: hos ham blev Gesner givet i Kost. Her kunde den gode Dreng hvile ud fra de bestandige Mishandlinger af uvidende Lærere, fra Debreidelser for sin Udygtighed og Ladhed, og fra den daglige Beskæmmelse at see sig overgaaet af alle sine Ligealdrinde; han kunde efterhaanden under en mildere Opfugt hæve sig til gode Forfatter. I det øvrige var ikke at tænke paa, at hente fuldkommen det Forsømte tilbage. Sproglærens Grundsatninger, og den tørre elementariske Underviisnings Fasthed, vare for et Hoved, som allerede kiendte behageligere Cyster, uigienbringelig tabte, og dermed tillige en noie og i det Fine gaaende Sprogkundskab for evig spildt. Saa vidt bragte han det imidlertid, at han siden saae sig i Stand til at kunne læse nogle romerske Digtere i Originalsproget, og de Græske i en ordret latinisk Oversættelse, hvilken han af egne Grunde steds foredrog de beste Franske og Tydske. Hvad derved fragik ham i philologiske Kundskaber, blev rigeligen giengieldet ved hans poetiske Sands, og ved den yderst fine og rigtige Anelse, hvormed han greb enhver skult Skienhed reniere, end den noieste philologiske og æsthetiske Analyse formaaer at fremlægge den.

Fra en anden Side var ham Bekiendtskabet med hans Berts Søn nyttigt. Hr. Bøgeli var ikke allene en ivrig Ven af den gamle Litteratur, men overhovedet en Elsker af de skionne Videnskaber, og læste flittig de beste tydske Skribenter, især Digterne. Ved ham lærte Gesner først at kiende Brockes (irdische Vergnügen in Gott.) Med denne Opdagelse faldt i den Unges Siel en Gnist som snart tændtes op til klar Luc. Som om han med Et havde fundet et Middel til at tilfredsstille en længe solet og uforklarlig Trang, slugede han denne Bog med en Graadighed, som intet lignede,

uden det Liv hvormed han i sildigere Aar pleiede at tale om den Nydelse, som denne første Ven af hans unge poetiske Existentens havde forskaffet ham. Ogsaa den gang, da han havde læst alle de største Digtere af ældre og nyere Tider, og selv opstillet uesterlignelige Mønstere, blev ham endnu den sorglemte Brockes steds en agtværdig Bog, til hvis Læsning han nu og da med Fornoielse vendte atter tilbage. Det er ikke at tvivle, at han jo ved denne Naturens flittige Maler allerførst er bleven ledet paa smaa Skienheders Jagtagelse, og paa Noiagtighed i Detaillen, hvilke give alle hans Malerier Sandheds Character og Nyheds Yndighed. Men han lærte saaledes af ham, som et stort Konfigenie lærer af en middelmaadig Mester. Han arbejdede med Brockes Flid, og opsandt efter eget Valg. Hans rigtige Dømmekraft og hans fine Smag lærte ham snart at kiende og see den hamburgske Digters smaalige, alt for ængstlige Maner, og hans moissommelige bebyrdende Detailler. Forresten var og blev denne nu hans uadskillelige Selskaber, fra det første Øieblik han gjorde hans Bekiendtskab.

Denne hans Digtertalents ved Udgang med den Brockeske Muse begyndte Udvikling blev overmaade begunstiget af hans nuværende Situation og Forbindelser. Berg (saa hedder hans da værende Opholdssted) ligger i en af de yndigste Egne i Kantonet. Her udfoldede den skionne Natur for den selsomme unge Mand sine fine Yndigheder, hvilke for Kiøbstadmanden ere skulte, eller i hans Adspredelse mestendeels ikkun flygtig bemærkede. Her inddrak hans stærpede Sandser begiarligen den Fornoielse, som Nydelsen af en frie Luft, Synet af den aabne Himmel, den blomsterrige Eng, den sprudlende Kilde, den grønnende Ead, og den fyggerige Lund forskaffer enhver velskabt Siel. Her opsamlede hans, til at modtage enhver Skønheds mildere Indtryk dannede Hierte, de første Grundtræk af hin idealiske Verden, hvilken han strax derefter be-

fatte med sin tryllende Phantasies elskværdige Børn. Han havde udfæet sig en yndig lille Plads i en fra hans Boelig afvendt Buefæse. Der sneg han sig ofte hen med sin Brocks, hvis Brug endog nu ikke uden Indskrænkning var ham tilstaaet, til en stiaalen, men desto sødere Nydelse. Der gottede han sig under Fuglenes melodiske Sang og en Daks Ruslen i Nærheden, ved Maleriernes Kunst og Sandhed, hvilte hans vevre Indbildningskraft mere forskionnede, og hvis Originaler laae for hans Pine.

Hidindtil havde Gesner levet i Ungdoms Udspredelse. Drengaalderens raske Livlighed havde lysselsat hans Sandser og Indbildningskraft i en ustadig Hvirvel af kommende og svindende Indtryk til en flygtig Nydelse af det nærværende Niblik. Nu vaagnede hos ham Omheds og sympatetisk Følelses milde Drifter, og med dem fik hans Aand en fastere Rettelste og hans Character mere Bestemthed. Hans Berts Datter, en pige af det beste Hierte, og næsten af lige Alder med ham, var hans daglige Selskab. Hendes milde Søder og oplomstrende Tækkeligheder begyndte snart at giøre deres Paastand paa den sig sølende unge Mand's Hierte, og at bringe hine de sødeste af alle menneskelige Tilboieligheder til den Modenhed, som vækker alle Sielens slumrende Kræfter, formilder Fornemmelsen, forædler Følelserne, og udgyder rundt om os en unævnelig Fortryllesse over hele Stabningen.

Allerede saa mangan ung Mand, der ikke sølede sig kaldet til Digtekunsten, har saadan en Situation begejstret til Sang; hvor skulde da Gesners Genie kunne have tilbageholdet den Strøm af Fornemmelser og Billeder, som trængte sig i hans Siel? En Aand som hans, kunde ikke giemme de opsamlede Indtryk, uden at forarbejde dem ved mangehaande Forbindelser til nye Stabninger: et Hierte som hans, maatte lydeligen yttre sine Følelser, skulde han ogsaa, som hin

Græker, forkynde dem for hvert Træe og for enhver livløs Ting. Virkelig synes Berg at have været hans Digtekunstes Bugge.

## VII.

Udskrift af Sal. Stats-Minister Grev Thotts Testament og vedhørende Codiciller, for saavidt de af ham til Kiøbenhavn's Universitet legerede Gaver angaaer.

I. Testamentet af 4de Julii 1783 dets VIte Articulus No. 10.

Til Universitetet i Kiøbenhavn skienkes Ti tusende Rigsdaler; til at lade for Renten deraf tvende Studenter, hver i tre Aar, besøge udenlandske Academier, paa Physiske og Oeconomiske Videnskaber, hvorhen og regnes Historia naturalis, da det forudsattes, at samme bør have Kundskab i Mathematique og Chymie, uden hvilken ingen grundig Fremgang i det Physiske Studio kan forventes; alt efter den herom oprettede Fundas, og under Consistorii Opsigt, som fornemmelig efter Professorum Matheseos og Physices Vidnesbyrd om de dertil meest skikede, og i deslige Videnskaber allerede noget øvede, udnævner dem, som dette Stipendium bør nyde.

II. Codicillet af 22de Julii 1782 dets Iste Articulus Lit. b.

Til Universitetets Bibliothecque skienker jeg 1000 Rdlr., siger eet Tusende Rigsdaler, hvorfore strax efter Consistorii Godtagtende indkøbes der nu manglende og nyttige Bøger i Physique, Naturhistorie og Agerdyrknings Videnskab, hvilke strax bør sættes i et Stab for sig, og ingen deraf nogen Tid, under hvad Prætext være maatte, udlaanes eller afhændes.

## III. Codicillet af 30te Jullii 1783.

J Steden for de eet Tusende Rigsdaler, som jeg i første Codicill havde givet til Universitetets Bibliothecque, skienkes herved ser Tusende, skriver 5000 Rigsdaler, paa de Vilkaar, at for denne Sum kjøbes paa den over mit Bibliothecque holdende Auction saadanne Bøger, som Consistorium maatte fastsætte, og tjenstligst eragte, med hvilkes Forvaring, samt videre, forholdes efter første Codicil, og sættes i disse Bøger foran paa en trykt Seddel, til desto bedre at kienedes, følgende: Ex Donatione Ottonis Comitum de Thott, Patroni Academici.

De tvende Studentere, som ere tillagte et aarligt Reifestipendium, for at reise udenlands, og gjøre sig kyndige i Physiciske Videnskaber, bør ved hvert Aars Udgang til Consistorium indsende Forklaring, hvor de sig i næste Aar have opholdt, og hvad Fremgang de have gjort i bemeldte Studeringer; saafremt de fremdeles berorte Stipendium ville beholde.

## IV. Codicillet af 28 October 1784 dets 1ste Articul.

Til Forbedring paa Bibliothecarii Løn ved Universitetets Bibliothek skienker jeg To Tusende og Fem Hundrede Rigsdaler, hvoraf han nyder den aarlige Rente, eet Hundrede Rigsdaler. — Tilgemaade gives til Forbedring paa Under-Bibliothecarii Løn: eet Tusende to Hundrede og halvtrediesindstyve Rigsdaler, hvoraf han nyder den aarlige Rente halvtrediesindstyve Rigsdaler, ikke paatvivlende, at de jo have god Opsigt med de af mig til Bibliothecquet skienkede og for sig selv sættende Bøger. — Jeg forhaaber, at Consistorium haver fornøden Opsigt med disse Penges Udsættelse, hvorom de og herved tjenstlig bedes.

Udskriftens Rigtighed bevidnes af Os, som Erscntores af Salig Geheimeraad Grev Thotts Testament.

Ancherfen.

Schow.

## VIII.

## Gave til Universitetet.

Frue Geheimeraadinde Stampe har, i Anledning af den i disse Blade (see denne Aargangs 3 Hæfte S. 140) givne Efterretning om de af hendes Sl. Wands Legatum til en Udenlandsreisende oplagte Renter, behaget at forøge bemeldte Oplag med 400 Rd., hvoraf Renten skal oplægges tilligemed Beholdningens Rente til Legatets Silvert; og saadant ved Skrivelse til Consistorium af 11te October at tilkiendegive:

Consistorium har med Fornøjelse modtaget dette Giverindens nye Velbdigheds Bevis imod den studerende Ungdom, og i en Svar-Skrivelse ytret sin forbindtligste Taksigelse.

Ovenmeldte Beholdning vorer ved denne Gave til 1015 Rd. 83 sk., hvoraf naar Renten alene iser til ott: Aar oplægges, vil det stampiske Reifestipendium blive det anseeligste af alle de Reifestipendier, Consistorium har under sin Administration.

## IX.

## Det Holbergske Legat til Jomfruers Udstyr.

Da Katrine Marnestad, nu gift med Hr. Lieutenant v. Osten, havde til afsigte 11 Junii erholdt den sidste Termin af sit Udstyr af dette Legat udbetalt, blev den 21 September i hendes Sted med en stor Pluralitet valgt og indskrevet Jomfrue Marie Benedicte Wøldike, en Datter af Prof. Math. Wøldike her ved Universitetet.

De nu Indskrevne ere da

- 1) Karen Sophie Gaarder
- 2) Anna Margarethe Erichsen
- 3) Marie Benedicte Wøldike

og da den anden af de Indfrevne allerede er gift, og altsaa vil oppebære Legatet i de tvende næste Terminer, saa bliver Plads aaben til nye Indskrivning til 11te Junii 1798.

Ved den om dette Legat givne Beretning i Journalen for 1794 S. 29 følg. er forglemt at anføre: at efter et Conclusum Consistorii af 16 December 1786 maa intet Leste forud gives paa dette Legat, men Indskrivningen see, naar Vacance erisierer.

---

## X.

### Tale til Erindring af Kirke- og Skole-Reformationen i Danmark.

Den 28de November blev den ved Luther iværksatte Kirke- og Skole-Reformation i Danmark høitidelig erindret ved en Tale paa Universitetets øverste Hørsal, af Hr. Doct. og Prof. Schlegel, hvori han forrestillede: "at den Frihed vi nu nyde til at meddele" hinanden vore Tanker, skyldes næsten gandske Luthers "Kirke-Reformation.

Det til denne Høitidelighed i Universitetets Navn udstadte Programma er 8de Ark stort 4to, og har samme Hr. Prof. Schlegel til Forfatter, som deri udførlig afhandler den Materie: om Morgengave, dens Oprindelse og Rettigheder, saavel hos andre Folkeslag, saasom Hebræer, Græker, Romere og Tydske, som fornemmelig hos vore Forsædre og med os beslagtede Folk; ogsaa om de i Christian den 5tes Lovbog hidhenhørende Artikler.

---

## XI.

### Høitidelighed i Anledning af S. M. Dronning Juliane Marias Død.

Den 14de November, Dagen efter at S. M. Dronning Juliana Maria var bisat i Roeskilde, blev efter Kongl. Befaling paa Universitetets øverste

Hørsal holdet en latinisk Tale til allerhøistfamnes Anmindelse, af Universitetets nuværende Rector Hr. Dr. og Prof. Münster, som forestillede den Afdødes Fortjenester, fornemmelig af Universitetet, hvor hun har stiftet Løn for en Lærer, der skal give frie Undervisning i Jordemodervidenskaben ved den paa Hendes Bekostning oprettede Fødselsstiftelse.

Indbydelseskriftet til denne Sørgeactus er udfærdiget i Lapidarstil, og har til Forfatter Hr. Prof. Kiærulff.

---

## XII.

### Befordring ved Universitetet.

Da hidtil værende Bibliothekar ved Universitetets Bibliothek Hr. Prof. Elert har for sin svagelige Helbreds Skyld begjæret, at maatte nedlægge sit Embede som Bibliothekar, og aftsaae samme til Bibliotheksecretair ved det Kongl. Bibliothek Hr. Prof. Weyerup, imod at give ham aarlig 100 Rbd. af Bibliothekariatets Indkomster, hvis fulde Løn han først, efter dennes Død skulde tiltræde: saa har Consistorium, som efter Universitetets Fundats har Magt at beskikke Bibliothekarius med Patroni Samtykke, bevilget saadant og beskikket velbemeldte Hr. Prof. og Bibliotheksecretair Weyerup til herester at være Universitetets Bibliothekar, dog med den udtrykkelige Betingelse, at, saasnart han efter Prof. Elerts dødelige Afgang tiltræder Bibliothekariatets fulde Løn og Indkomster, bør han stræde hvad Forretninger han til den Tid maatte have ved det Kongelige Bibliothek.

---

## XIII.

### Rettelse — dog ingen Rettelse.

I Universitets-Journalens forrige Hæfte S. 129 har jeg misbilliget, at Hr. Mag. Wiffen, paa Lige-



len af sin Oversættelse af Æneidens 1ste Bog har kaldet sig *Doctor philos.* et *Magister art.*, da jeg forment, at han efter sit Diploma burde kalde sig *Magister artium* et *Doctor philosophiæ*. Jeg havde dengang ikke dette Diploma ved Haanden, men sluttede af den hidtil i alle *Magisterdiplomata* (hvoraf jeg selv som *Decanus* havde udstedet nogle) brugte Formular, at Hr. Nissens Diploma maatte være stillet som alle andre *Magistres*, og som den nye *Foundation* for *Universitetet* af 1788 befaler det. Alligevel seer jeg nu, da jeg har faaet dette Diploma i Hænder, at Hr. Mag. Nissen virkelig ved Hr. Prof. Abraham Kall som *Decanus* er proclameret *Doctor philosophiæ* et *Magister artium*. — For saavidt fulde altfaa mig i *Journalen* gjorde *Anmærkning* fortienet *Rettelse*.

Men dersom *Lov* og *Sædvane* bør foretrakkes for en enkelt *Mands Mening*; og *Usvigelse* fra autoriserede *Anordninger*, endog i *Smaating*, kan føre til anarkisk *Handlemaade*, den farligste af alle: saa bestaaer min *Anmærkning*, saalænge *Ferordningen* om *academiske Grader* bestaaer, og behøver ingen *Rettelse*.

Jeg indseer vel, at *Mange* af vore *kortsynede Politikere* vil rympe *Næsen* ved denne *Strid*, og ansee den ikke vigtigere, end den om *Pavens Skæg* eller *Gedens Haar*. Jeg skulde maaskee selv ikke have meget imod denne *Mening*; endskiønt jeg paa et andet *Sted* har anført hidtil *uigjendrevne Grunde*, hvorfor jeg troer, vore *Magistre* skulde selv ønske at beholde den *ærværdige* og ved *store Forsædres Brug* havde *Magistertitel*, frem for det fra *Tyddskland* i nyere *Tider* forfrevne *Doctornavn*. Men jeg har saa *pedantiske Begreb* om *Lydhighed* mod *Lovene*, at jeg heller seer en *gammel* ved *Love* og *Brug* hævdet (naar kun *uskyldig*) *Stik* blindt hen fulgt, end at en *subordineret Betient*, af *Lune*, *Selvraadighed* eller endnu *nedrigere Motiver*,

gior *Brud* paa *Lovene*, for at faae sin *Wille* frem. Er *Brugen* *stabelig*, saa vende man sig til den *lovgivende Magt*, og anholde om *Førandring*!

### Latinsk juridisk Examens theoretiske Prøve.

Julii 1796

Den 1ste.

Jens Peter Gloersen Debes Laudab.  
Caspar Henrich Barth Laudab.  
Theodor Biørnsen Laudab.

Den 2den.

Grev Christian Detlev Reventlow Laudab.  
Kammerjunker Søren Lovenskiold Laudab.  
Gjødert Terkilsen Bang Laudab.

October 1796.

Den 19de.

Sophus Peter Friderich Scheel Laudab.  
Friderich Obelisk Laudab.  
Jens Leegaard Schumacher Laudab.

Den 22de.

Niels Møller Laudab.  
Niels Siellerup Laudab.  
Johannes Møller Laudab.

Den 26de.

Mathias Hastrup Bornemann Laudab.  
Ulrick Christian Bedege Laudab.

### Latinsk juridisk Examens practiske Prøve.

Julii 1796.

Den 6te.

Kammerjunker Christopher Schøller Bålsov Laudab.

(til theoretisk Examen den 20de Junii 1792 med  
Characteren Laudab.)

Daniel Bleckingsberg Laudab.  
Theodor Biornsen Laudab.  
Giodert Terkelsen Bang Laudab.

Den 8de.

Nicolai Christian Petersen Laudab.

November 1796.

Den 9de.

Christian Adolph Diriks Laudab.  
Christian Overgaard Laudab.  
Friderich Obelisk Haud illaud.  
Jens Leegaard Schumacher Laudab.  
Niels Siellerup Laudab.

Danst juridisk Examens theoretiske Prove.

Junii 1796.

Den 18de.

Jens Michael Damkier Ei Ubeqvem.  
Conrad Lundsgaard Bisted Ei Ubeqvem.  
Claus Hielm Ei Ubeqvem.  
Ulrich Friderich Larsen Beqvem.

Den 22de.

Johan Matthias Thomsen Beqvem.  
Henrich Andreas Schmidt Beqvem.  
Eilert Schythe Beqvem.  
Niels Juul Beqvem.

Den 25de.

Hans Müller Schmitler Beqvem.  
Nicolai Engelbreth Beqvem.  
Jes Lühhest. Beqvem.

Den 29de.

Heder Geelmuyden Ei Ubeqvem.  
Erasmus Friderich Schister Beqvem.  
Friderich Willars Petersen Beqvem.

October 1796.

Den 29de.

Fændrik Jørgen Müller Beqvem.  
Olaus Midelsart Beqvem.  
Lauris Palludan Holberg Beqvem.

November 1796.

Den 1ste.

Cornet Nicolai Dorph Berg Ei Ubeqvem.  
Jens Thaning Beqvem.  
Thomas Smidt Beqvem.  
Niels Munch Beqvem.

Den 2den.

Hans Severin Thornsohn Beqvem.  
Claus Hielm Beqvem.  
Friderich Zeiner Beqvem.

Den 4de.

Otto Munthe Tobiesen Beqvem.  
Niels Peter Wamberg Ei Ubeqvem.

Danst juridisk Examens practiske Prove.

Julii 1796.

Den 6te.

Peter Meier Vel.  
Johannes Hvalsoe Temmelig Vel.  
Jes Fæster Brandt Vel.  
Frank Møller Vel.  
Peter Hammerum Vel.  
Nicolai Engelbreth Vel.

Den 8de.

Ulrich Friderich Larsen Vel.  
 Johan Matthias Thomsen Vel.  
 Henrich Andreas Schmitz  
 Ellert Schythe Temmelig Vel.  
 Niels Juck Vel.  
 Hans Müller Schnitler Vel.  
 Jes Lühghof Temmelig Vel.  
 Erasmus Friderich Schifter Vel.

November 1796

Den 9de.

Otto Himmelstrup Hvidberg Vel.  
 Rasmus Hansen Temmelig Vel.  
 Niels Peter Bamberg Temmelig Vel.

Den 18de.

Hans Jørgen Bertelsen Temmelig Vel.  
 Fandrik Jørgen Müller Temmelig Vel.  
 Cornet Nicolai Dorph Berg Temmelig Vel.  
 Jens Thanning Vel.  
 Thomas Smidt Vel.  
 Claus Hielm Vel.  
 Hans Severin Thornsøhn Vel.  
 Friderich Zeiner Vel.  
 Otto Munthe Tobiesen Vel.

## XI.

## Dødsfald.

## I.

Den 7de November døde Hr. Professor Christian  
 Gotholt Seidlitz, Prof. i Philosophien og det  
 græske Sprog, samt Lector i Theologien og det he-

bræiske Sprog ved Gymnasiet i Odense. Hans Epi-  
 stola ad commilitones de spuria sentiendi licentia in  
 religione potissimum, hvormed han i Aaret 1778  
 tog Afsted fra Provostiet ved Communitetet og Regent-  
 sen, viste ham som en grundig og oplyst Theolog, lige  
 langt fra Vedhængenhed ved gamle Fordomme, og fra  
 Tagen efter nye Meninger. I Odense har han, mest  
 efter Embeds Medfør, holdet adskillige Faler, og ud-  
 givet nogle Indbydelses Skriffter paa dansk, af philo-  
 sophisk og theologisk Indhold, som udmærke sig ved et  
 tydeligt, udførligt og populært Foredrag. Han havde  
 ogsaa, saavidt jeg veed, den meste Deel i Danmarks  
 litterariske Progresser, som udkom i Odense; og  
 manglede overalt, for at vise Flid og Arbeidsomhed,  
 ikke andet end Anviisning og Veilighed til Arbejde.

## II.

Den 16de November døde Hr. Doctor medicinae  
 Rudolph Buchhave. Han holdtes for en af vore  
 lærdere Læger, og gav i en tidlig Ungdom, da han  
 endnu tiende som Amtslæge i Sorø \*) offentlige Pro-  
 ver paa sin gode Indsigt i flere Medicinens Dele.  
 Oeconomiske Uheld nødte ham til at forlade sin gode  
 Stilling i Sorø. Han drog til Hovedstaden, og da  
 den medicinske Praxis, som var optagen af andre Læ-  
 ger, ikke vilde skaffe ham det fornødne Ophold, kaldt  
 han paa at politisere, for at hævne sig paa Regierin-  
 gen, af hvilken han troede sig tilfidesat, og paa sine  
 lykkeligere Colleger, som vare ham i Veien. Han  
 blev Redacteur og Bestyrer af et Maanedsskrift, kal-  
 det physiske og politiske Magazin, som indeholder  
 for den allerførste Deel Oversættelser af tydske og fran-

\*) Han har altsaa ikke været uden offentlig Embede,  
 som hans svarmeriske Venner have bebrejdet ham  
 utafnemmelige Fædreneland.

ffe Journaler. De saa Originaler d. e. ikke oversatte Stykker, ere største Delen Fostere af ond Lune og personlig Harme.

Efter offentlig Tillysning i vore politiske Blade, har et Selskab forenet sig for at fortsætte dette Maanedsskrift, til Fordeel for den Afdødes efterladte uoversørgede Datter. Hensigten er roesværdig og mennefskærlig; hvo vil negte det? og Foretagendet selv fortjener al Opmuntring, naar Bestyrrelsen af Magazinet maa falde i en sat Mandes Hænder, som ikke agter at smigre Tidernes Genius, for at skaffe sin Journal Afgang, ved at persiflere Landets Regjering og Religion, men ønsker at gavne, fornemmelig Fædrelandet, ved at udbrede nyttig Kundskab. Turde jeg yttre nogle Ønsker ved denne Leilighed, saa skulde det være: 1) At ingen Oversættelse blev bekendtgjort, uden at bekiendtgjøre Originalens Forfatter, isald han vidstes, eller i det mindste af hvad Journal den var oversat. Man kunde da have Nie med Oversætteren, om han ikke forfalskede sin Original, for at give sine egne Meninger Cours under fremmet Adresse. 2) At et klogt Valg blev gjort af de Stykker som skulde oversættes, og dette Valg ikke overladt til Ildesindede, som føre Pennen alene for at give deres Passioner Luft, uden at bekymre sig, om Laernes Moralitet lider derved, eller ikke. 3) At dette Valg især blev strængt i Henseende til de politiske og religiøse Meninger, for ikke at befiamme os hos sædelige Folk, naar vi offentlig lade Fremmede træde Landets Constitution og Landets Religion under Fødder. Denne Skam har det politiske og physiske Magazin fra Begyndelsen af ført over os, da det con amore har optaget alt, hvad som kunde tiene til at forhaane begge Dele; undertiden med en Undskyldning, fornærmeligere end det oversatte Stykke selv. Saaledes paa et Sted, hvor han lader alle Lutheranismens adskillende Lærdomme slaae til Ragen, lægger han til i en Note:

”Jeg tager saa meget mindre i Betænkning at anføre det som Fors. her siger imod den kristelige Religion, da det allerede hundrede gange er sagt i Bøger, og ligeledes grundigen igjendrevet. Hvi gav os da ikke Redacturen nogle af disse grundige Iseindrivelses til Afverling? — Af disse Aarsager vilde jeg og, at Redacturen alletider skulde navngive sig, og være en Mand, som havde baade litteratist og borgerlig Agtelse at tabe, hvilken kunde være Publikum Sorgen for hans Medarbejdere, der ikke behøvede at være bekiendte.

### III.

Den 26de November døde Hr. S. W. Ribet, Lærer ved Skolemeester-Seminariet paa Blaagaard, i sit 36 Aar. I sin første Ungdom var han en flittig Medarbejder med Præsten Hr. Birch, der for saa Aar siden døde som Sognepræst i Middelfart, og har gjort sig bekiendt ved adskillige Skrifter. Selv har han fortjent Sted iblandt vore gode Digtere, ved smaae Poesier i en god Smag saavel originale som af tydske oversatte, hvoriblandt nogle af Stolbergs Lamber. Hans Fortienester af Skoleseminariet tilkommer det Andre at berømme, og er skeet af Hr. Biskop Valle, i en smuk Standtale, holdet over hans Liig, og bekiendtgjort ved Trykken. Heraf lærer man tillige, at den Afdøde har giennemseet og forbedret Hr. Biskopens Forsøg til en fatteligere Oversættelse af det nye Testamente. Ikke at tale om den Deel, han tilligemed flere har haft i de under Hr. Biskopens Bestyrelse forfærdigede nye Kirkepsalmer.

### IV.

Den 4de August døde Doctor Hans Jansen, Biskop over Skalholt Stift, i en Alder af omtrent 58 Aar, til uopretteligt Tab for de nordiske, især islandske Oldsager, af hvilke han var ikke alene en ind-

figesfuld Kiender, imen enskvaarm Ven og Befordrer. Han var den første Secretair ved det Aenæ-Magiariske Institut, efter at dette paa nye blev sat i Virksomhed.

## V.

Den 20de November døde Hr. Stiftamtmand **Torkel Fjeldsted**, Deputeret i General-Postamtet, en Mand af udbredte Indsigter i Oeconomie- og Handels-Faget, især det norske og islandske, hvilket han har beriget med adskillige Skrifter.

## XVI.

## Kongelige Reskripter og Cancellie-Breve.

Cancelliets Skrivelse af 20de August, at Corrector **Zeiberg** i Ribe er bleven tilladt at dimittere **Laurig Friderich Laurup**, som i nogen Tid har været i hans Huus, og ingen offentlig Underviisning haft, til Universitetet, uagtet saadant ved den 90 § i Skoleforordningen af 1775 er forbudt.

Dito af 2 September, at Studiosus **Friderich Wettergreen** maa i næstkommende October lade sig examinere i det hebraiske Sprog.

Dito af samme Datum, at **Johan Kampstrup Petersen** maa indstille sig til Examen philosophicum, uagtet han ikke har taget Examen artium.

Dito af 3die September at Examinatus juris **Claus Zielm** maa i October fremsille sig til juridisk Examen til en bedre Characters Erholdelse.

Dito af 6 October, hvorved det philosophiske Facultet anmodes om at meddele Cancelliet en Fortegnelse over alle de Candidater, der efter Anordningerne desangaaende have underkastet sig Skole-Embeds Examen,

med Bemærkelse af deres fulde Navne, hvorfra de ere, og naar og med hvilken Character, de have taget bemeldte Examen: iligemaade kunde tilføies, naar det vides, om de allerede ere i Embede eller ikke.

Communication fra Serenissimo Patrono af 17 September: at Hans Majestæt bifalder det medicinske Facultets og Patronens Forslag, at Prof. **Horrebows** Embede ved Universitet skal staa ledigt, indtil flere Supplicanter melde sig til samme. Medens Vacansen varer, skal det overdrages Etatsraad og Prof. **Sartorph** at holde Forelæsninger i Anatomien. I samme Tid skal det overordentlige Tillæg, Prof. **Horrebows** nød af Communitets Kassen, indeholdes til Fordeel for denne Kasse, men de øvrige 300 Rbd. komme Universitetets Bibliothek tilgode. — I Anledning heraf tilføies Consistorium S. S. Durchläytighed: at da 100 Rbd. af de 400 Rbd. Prof. **Horrebows** har haft i Løn, vare bestemte til en Professor's Gage, hvilken Post **Horrebows** tillige beklædte, og som det medicinske Studium aldeles ikke kunde undvære; saa maatte Consistorium underdanigst bede, at den Kongl. Resolution maatte saaledes modificeres, at disse 100 Rbd. ikke bleve henlagte til Universitetets Bibliothek, men vedbleve at være Professor's Gage, saaledes som det har været omtrent i 40 Aar, og at altsaa ifkun de 200 Rbd. som betales af Conferenceraad **Notthoff**, fra den Tid af de ikke længere betales til **Frue Horrebows**, kunne tilfalde Universitetets Bibliothek.

Cancelliets Skrivelse af 1 October, at Corrector **Brorson** i Herlufsholm maa dimittere **Jørgen Tersling** til Universitetet, uagtet saadant i Forordningen af 1775 er forbudt.

Dito af samme Datum, at da **Caspar Heinrich Knoph** og **Christ. Peter Feilberg** have ansøgt om Befrielse fra Forberedelses Examen, og **Niels Bang** om Fritagelse fra anden Examens philosophiske Deel, saa skal dem tilkiendegives, at der i Henseende

til examinis philosophici philosophiske Deel ingen Dispensation kan finde Sted, men dersom nogen af Supplicanterne skulde ønske at blive fritaget fra examinis philosophici philologiske Deel, kan han paa nærmere derom indgiuen Ansøgning vente dette bevilget.

Kongelig Reskript af 26 October, at Parentationen paa Universitetets Auditorium over høifstallig Dronning Juliane Maria, skal holdes Dagen efter at det høie Liig er bisat i Moeskilde Domkirke, hvilken Dag ved en Cancellie-Skrivelse nærmere er bleven bestemt til Mandagen den 13 November.

## XVII.

Bekjendtgjørelse fra det Kongelige danske Videnskabernes Selskab den 28 Marts 1796.

Over de fra Videnskabernes Selskab for Aaret 1795 udsatte Priis-Spørgsmaal ere følgende Besvarelser indkomne.

1mo Over det historiske: Præeunte Honorio III Pœ apud Raynaldum contin. Annal. Eccl. Baronii ad ann. 1223 verbis: Regnum Daciae specialiter ad Romanam spectat ecclesiam et ad specialis ditionis indicium ei esse noscitur censuale — Daniae ex hac parte statum sub Valdemaro secundo ejusque prædecessoribus et successoribus definire et computatione cum Anglia instituta illustrare; utrum Norvegia et Svecia Pontificibus Romanis pari ratione tributariae fuerint, nec ne: var indkommen en Afhandling med Devise: Quis in communi omnium servitute immunitatem servaverit? Denne blev Premien tilkiendt og Forfatteren sandtes at være Hr. Hofraad Splitter i Göttingen.

2do Over det mathematiske: An et quatenus undarum a vento excitatarum altitudo pendeat a profunditate et latitudine aquarum, in quibus generentur? ere 3 Afhandlinger indkomne; en Latinisk med Devise: Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. En fransk med Devise: Les secrets de la mer sont écrits sur les flots, og en i samme Sprog med Devise: Qua vi Maria alta tumescant rursusque in se ipsa residant: hvilken sidste blev tilkiendt Prisen. Ved Seddelens Aabning sandtes dens Forfatter at være Herr Ridder de la Coudraye. Den næstsidst benævnte Afhandling med Devise: Les Secrets de la mer &c. sandt Selskabet at være saa vel forfattet, at det ønskede at bekjendtgjøre det ved Trykken, dersom dens Forfatter behager at give sig tilkiende og tillade Seddelens Aabning.

3tio Over det physiske Spørgsmaal: Cum lux et calor saepe conjunctim, saepe sigillatim sensus afficiant, quaritur, utrum ab eodem profecta principio, an pro diversis habenda sint elementa &c. er indkommen en Afhandling i det tydske Sprog med Devise: Ignis ubique latet, naturam complectitur omnem, cuncta renovat, dividit, unit, alit. Denuer Afhandling sandt Selskabet at være udarbejdet med megen Skarpsindighed og at røbe en Forfatter af grundige Kundskaber og Indsigter i den finere Chymie; men da Forfatterens antagne Theorie ikke er nye og grunder sig paa Forudsætning af et Brændstof, som ikke er beviist at være til, saa kunde Selskabet ikke ansee Problemet opløst i denne Afhandling og altsaa ikke tilkiende den Prisen.

Over det, efter det Kongelige General-Folkammers Anmodning, til Selskabet udsatte Priis-Spørgsmaal. I dansk Maal at beregne Tabeller for de i Handelen forekommende

Orhorder, Justagier og Gade, ved hvilke man af den giøve Længde samt Spunds-Diameteren og een eller begge Endediameter strax og let kan finde Indholden i danske Potter: er indkommen tre Priiskrifter. Et med Devise: Plus vident oculi quam oculus: Et med Devise: Il faut que la Theorie soit accompagnée de l'experience. Et med Devise: The hope of reward sweetens labour. Det sidste blev tilkiendt Prisen paa de Vilkaar, at Forfatteren selv skulde indestaae for Tabellernes Rigtighed og Correctur i sin Tid, naar de skulle trykkes. Ved Seddelens Aabning fandtes dets Forfatter at være Hr. Søren Bruun, Selskabets geographiske Landmaaler.

De Forfattere, hvis Afhandlinger ikke ere blevne belønnede, kunne lade samme afhente hos Selskabets Secretair Professor og Doctor Uildgaard.

Selskabet udsætter som sædvanlig, en Guld-Medaille af 100 Rdlrs Værdie, som en Præmie for den beste Besvarelse af ethvert af følgende Spørgsmaale.

1mo Hvad Indflydelse og Forandring i Søder, Rundskaber og Tærnkemaade have de saa kaldte Korstøge til det hellige Land udi Middeldalderen havt og tilveiebragt paa Beboerne i Danmark, Norge og Holsteen? Qværitur, ecquid in formandis incolarum Daniæ, Norvegiæ & Holstatiæ ingeniis, moribus, scientiis, artibus expeditiones medii ævi in Palæstinam susceptæ, quæ cruciatæ vulgo dicuntur, valuerint?

2do Kan Bruunsteen med Fordeel anvendes til at besordre Røstningen ved Hytteværkerne? og om saa er, da ved Forsøg at bestemme det rigtige Forhold af den Mængde Bruunsteen, som til ethvert Slags Røstnings Gods udfordres og Maaden at anvende det.

Experimentis institutis ostendere, num magnetia vitrariorum ad calcinendas in fornacibus rariis mineras utilis sit et lucrosa; quoque modo et quantitate pro diversitate minerarum, quæ communiter in officinis calcinationi subijciuntur, admisceri debeat.

3tio At angive af mathematiske Grundsætninger Forholdet imellem Kraften og Lasten ved Bøgne med 4 Hiul og ved Karrer med 2 Hiul, med Hensyn til de sædvanlige Bevæggelsens Forhindringer, ikke allene ved Frictionen, men ogsaa af de andre forskjellige paa Veien forekommende Modstande, som skulde overvindes af den bevægede Last, saaledes at deraf i Almindelighed kunde sees, om og under hvilke Omstændigheder det ene eller andet Slags af disse Bøgne bliver meest brugbare.

Ex principiis mechanicis exponere rationem potentia motricis ad onera, tum plaustris quatuor rotarum, tum carris, qui binis labuntur rotis, promovenda, ita quidem, ut ad impedimenta motus, frictionem scilicet ac reliqua, quæ in viis occurrere solent, obstacula, a vi motrice superanda simul respiciatur; quo in universum pateat, num et quando hoc illudve genus vehiculi commode et prudenter adhibeatur.

Besvarelsen paa disse Spørgsmaale maa være indkomne inden Tinnii Maanedes Ende 1797 og indsendes postfrie til Selskabets Secretair.

Alle Lærde, Selskabets nærværende Medlemmer alene undtagne, indbydes at skrive over disse Materier paa Dansk, Tydsk, Fransk eller Latin. Forsat-terne ville behage ikke at navngive sig paa Afhandlingerne, men allene betegne disse med Devise, som til-

lige paa skrives en vedfølgende forseglet Seddel, i hvilken deres Navne og Opholdssted indeholdes.

De hidtil udkomne 4 Aargange af Universitetets Journalen ere hos Udgiveren at bekomme indheftede 1 Rd. 8 S. ; ligeledes enkelte Hæfter, saavidt samme have, for 2 Mk.

## Indhold af fjerde Hæfte for 1796.

	Side		Side
I. Winter-Forelæsninger ved Kiøbenhavn's Universitet	145	VIII. Gave til Universitetet	183
II. Det Liliendahl'ske Legat; fortsat og sluttet	148	IX. Det Holberg'ske Legat til Jomfruers Udsstyr	Samme St.
III. Philosophisk Examen i October Maaned	162	X. Tase til Erindring af Kirkereformationen i Danmark	184
IV. Theologisk Embeds-Examen i Julii og December Quartaler	165	XI. Høitidelighed i Anledning af H. M. Dronning Juliane Marias Død	Samme St.
V. Vigtige Danske Skrifter		XII. Befordring ved Universitetet	Samme St.
a) Om Selvmord, af Prof. Gamborg	167	XIII. Rettelse — dog ingen Rettelse	Samme St.
b) Bidrag til Grev Danneberg's Samleses Levnets Beskrivelse, af Prof. Freschow	170	XIV. Latinsk juridisk Examens theoretiske Prøve	185
c) Udsigt over den af afg. Conf. Raad Müller efterladte Kobberstiksamling	175	XV. Dødsfald	187
VI. Adbarstev for Pædagoger	167	XVI. Kongelige Reskripter og Cancellie-Breve	189
VII. Grev Thotts Testament, saavidt Universitetet er angaaende	182	XVII. Bekjendtgjørelse fra det Kongelige danske Videnskabsernes Selskab den 28 Maati 1796	190